

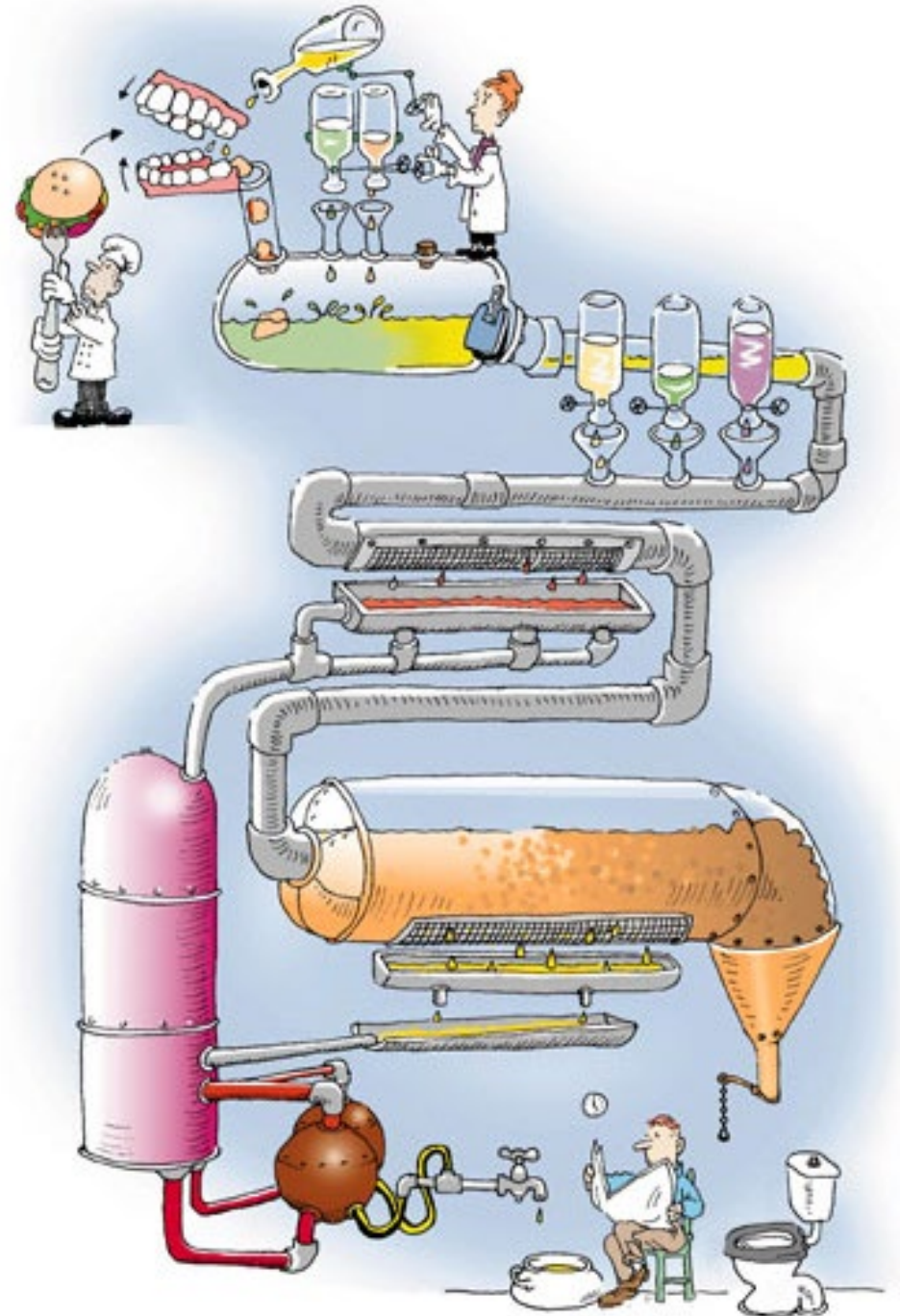
Reglering av nedbrytningsprocessen I

Jenny Gustafsson, Forskare

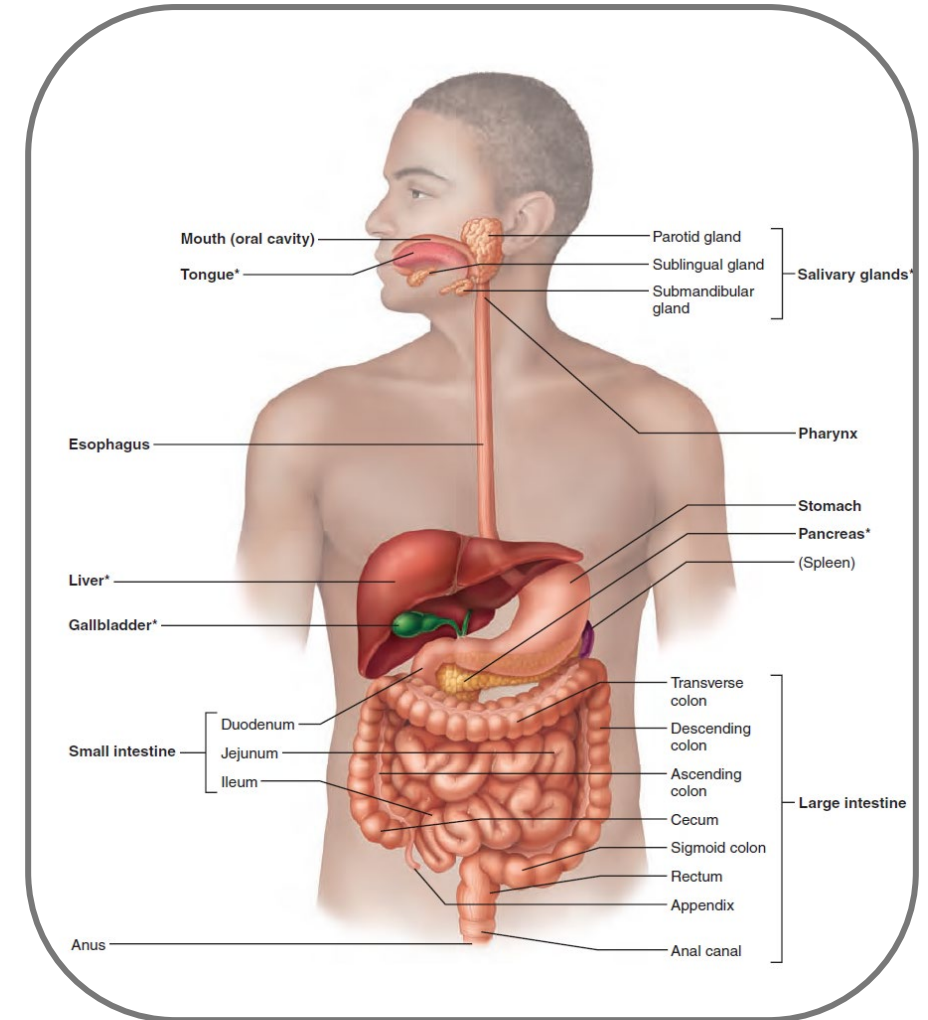
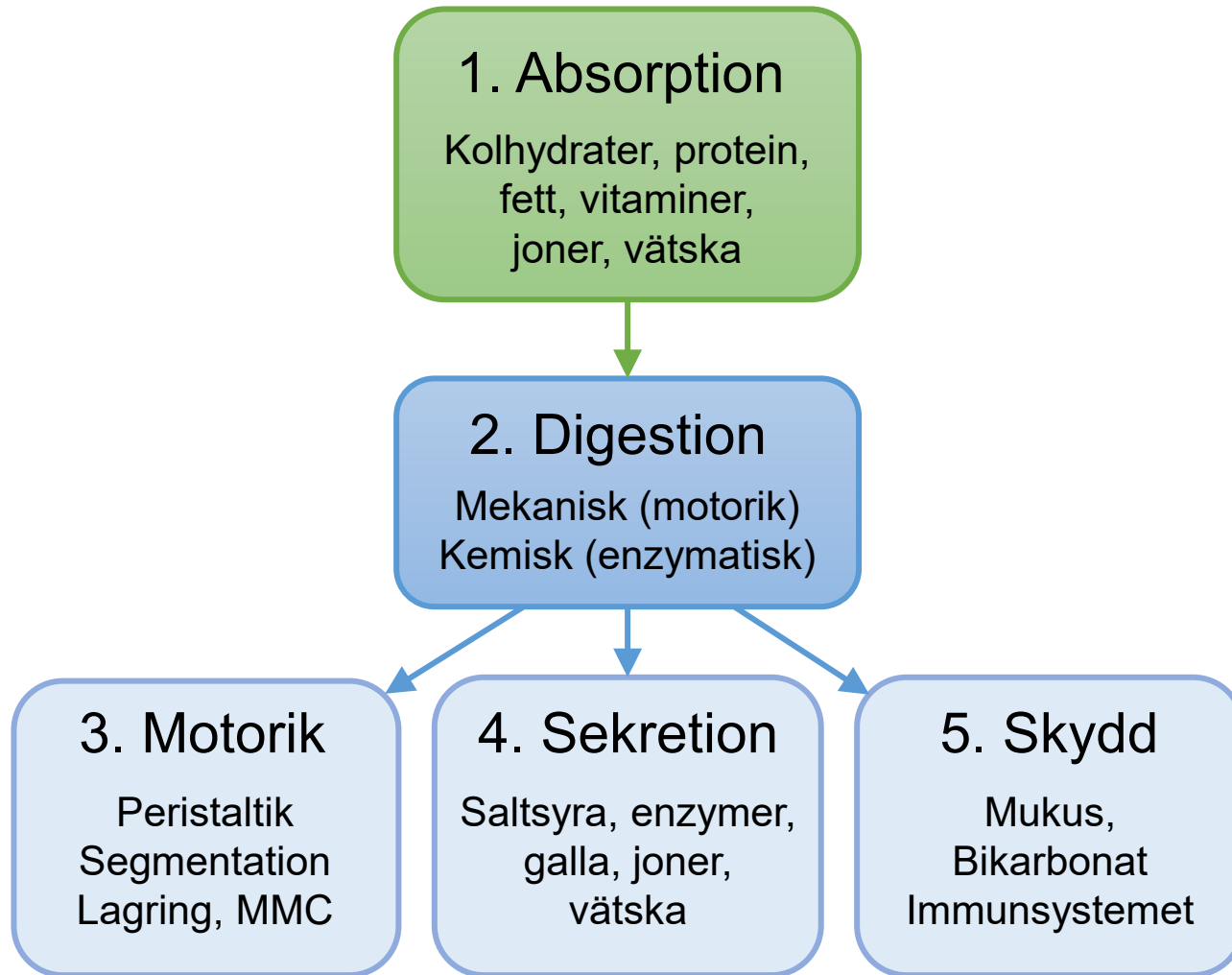
Institutionen för Neurovetenskap och Fysiologi
Sahlgrenska akademien
Epost: jenny.gustafsson@gu.se

UNIVERSITY OF GOTHENBURG

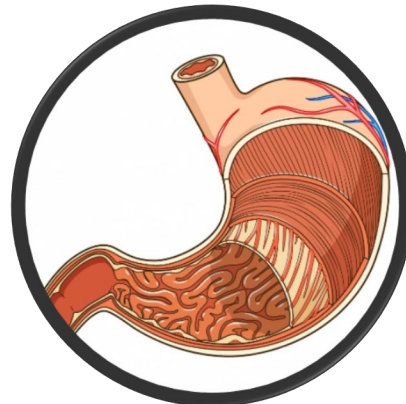
Magtarmkanalens funktioner

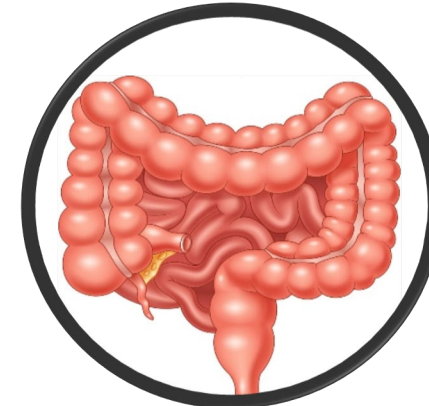
Nedbrytningens olika faser

Kefala fasen

Gastriska fasen

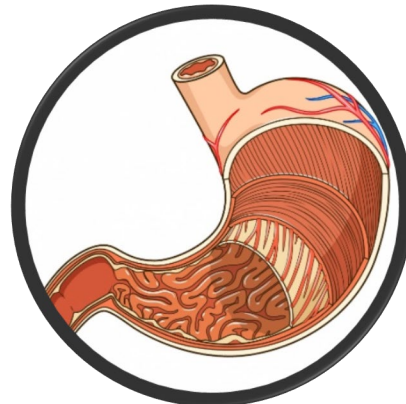
Intestinala fasen

Startar med att **kemoreceptorer** och **mekanoreceptorer** i **munnen** och **näshålan** stimuleras av **smak**, **lukt** och **tuggning**. Aktivering av neuronala responser via facialis, glossopharyngeus och vagus. Förbereder magtarmkanalen på kommande födointag.

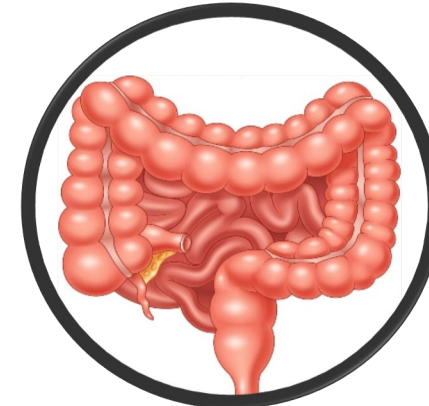
Nedbrytningens olika faser

Kefala fasen

Gastriska fasen

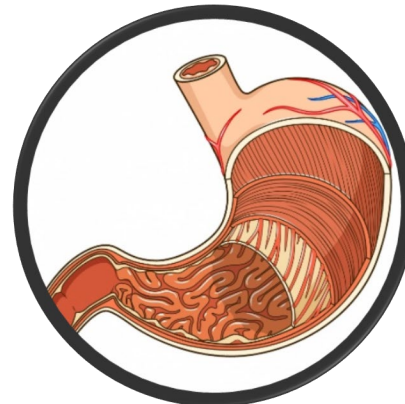
Intestinala fasen

Startar när **maten når magsäcken**. Distension av magsäcksväggen samt nedbrytningsprodukter (aminosyror och peptider) aktiverar neuronala, hormonella och parakrina responser. Aktiverar magsäcken och pankreas.

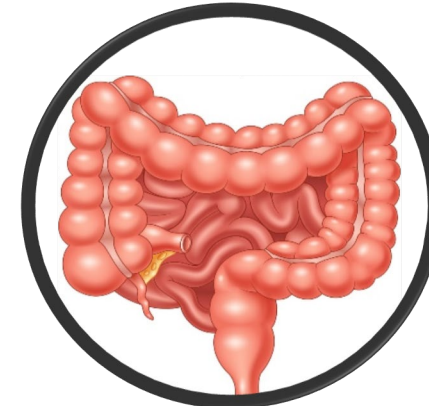
Nedbrytningens olika faser

Kefala fasen

Gastriska fasen

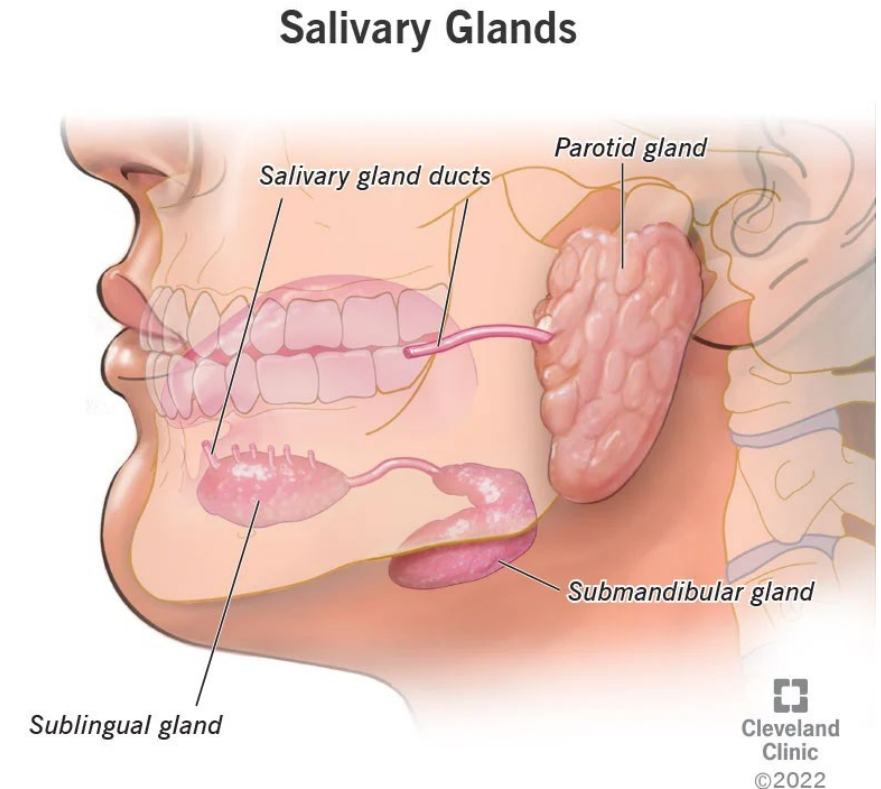

Intestinala fasen

Startar då **maten** når **duodenum**. Beroende på matens sammansättning (osmolaritet, fettsyror och pH) aktiveras hormonella, parakrina och neuronala responser. Hämmar magsäcken och stimulerar sekretion från **levern**, **gallblåsan** och **pankreas**.

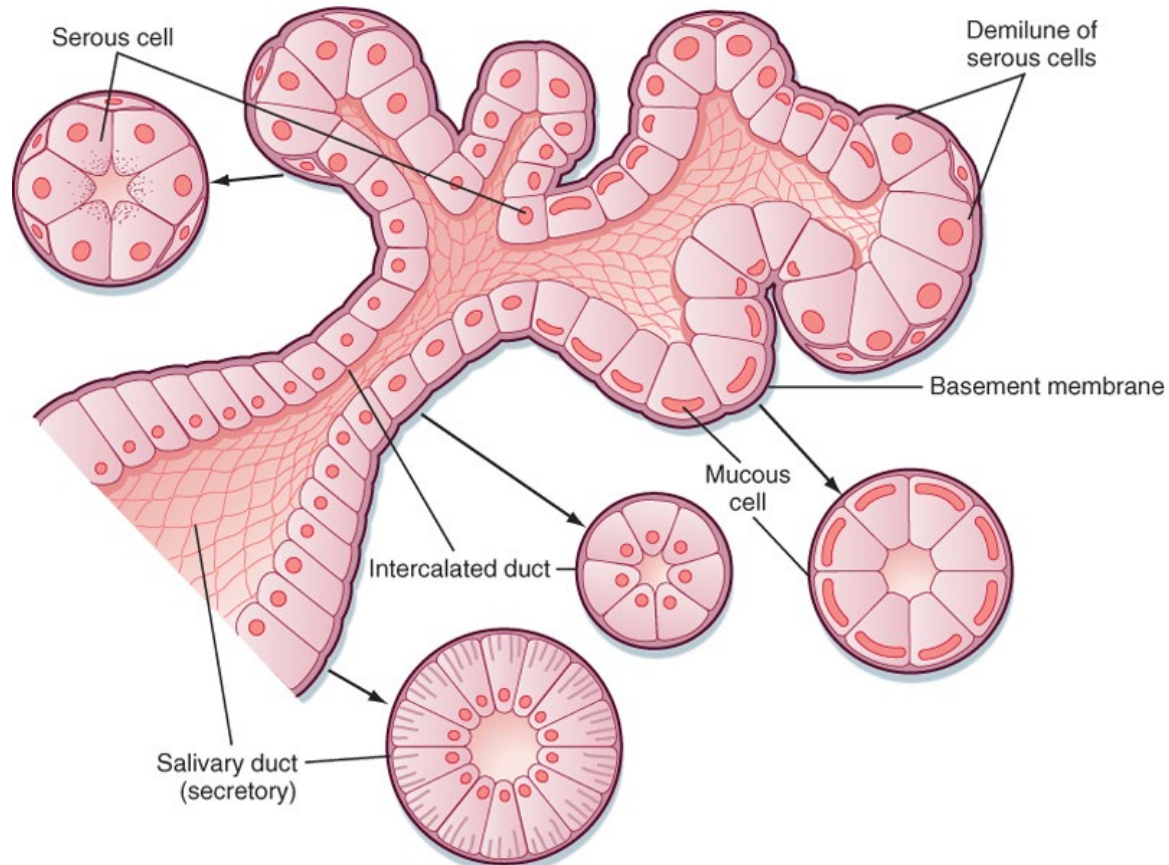
Munhålan

- Mekanisk nedbrytning via tuggning.
- Kemisk nedbrytning av stärkelse (α -amylas) och fett (tunglipas) mha. Enzymer som utsöndras tillsammans med saliven.
- 3 stora spottkörtlar som frisätter seröst (vattnigt) eller muköst saliv.
  - Parotis: Serös (vätska och enzymer: α -amylas (20 %)
  - Submandibularis: Seromukös (10 % mukus, 90 % vätska) (65%)
  - Sublingualis: Muköst saliv (5%)
- Många små spottkörtlar ~1000 st. Körtlar på tungan producerar tunglipas.
- Frisätter ca. 1 liter saliv per dygn.
- Aktiveras av smak, temperatur, smärta, lukt och tryck.

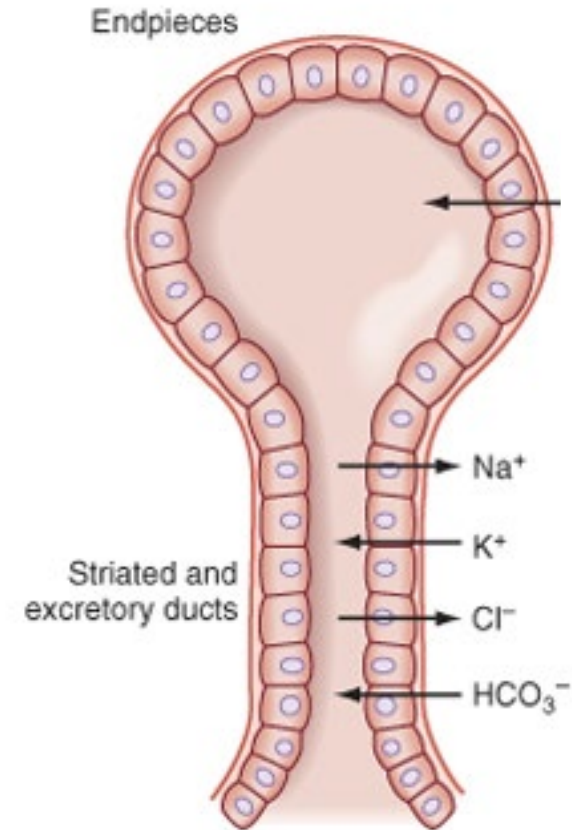

Spottkörtlar

Struktur och sekretion

Koeppen & Stanton: Berne and Levy Physiology, 6th Edition.
Copyright © 2008 by Mosby, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved

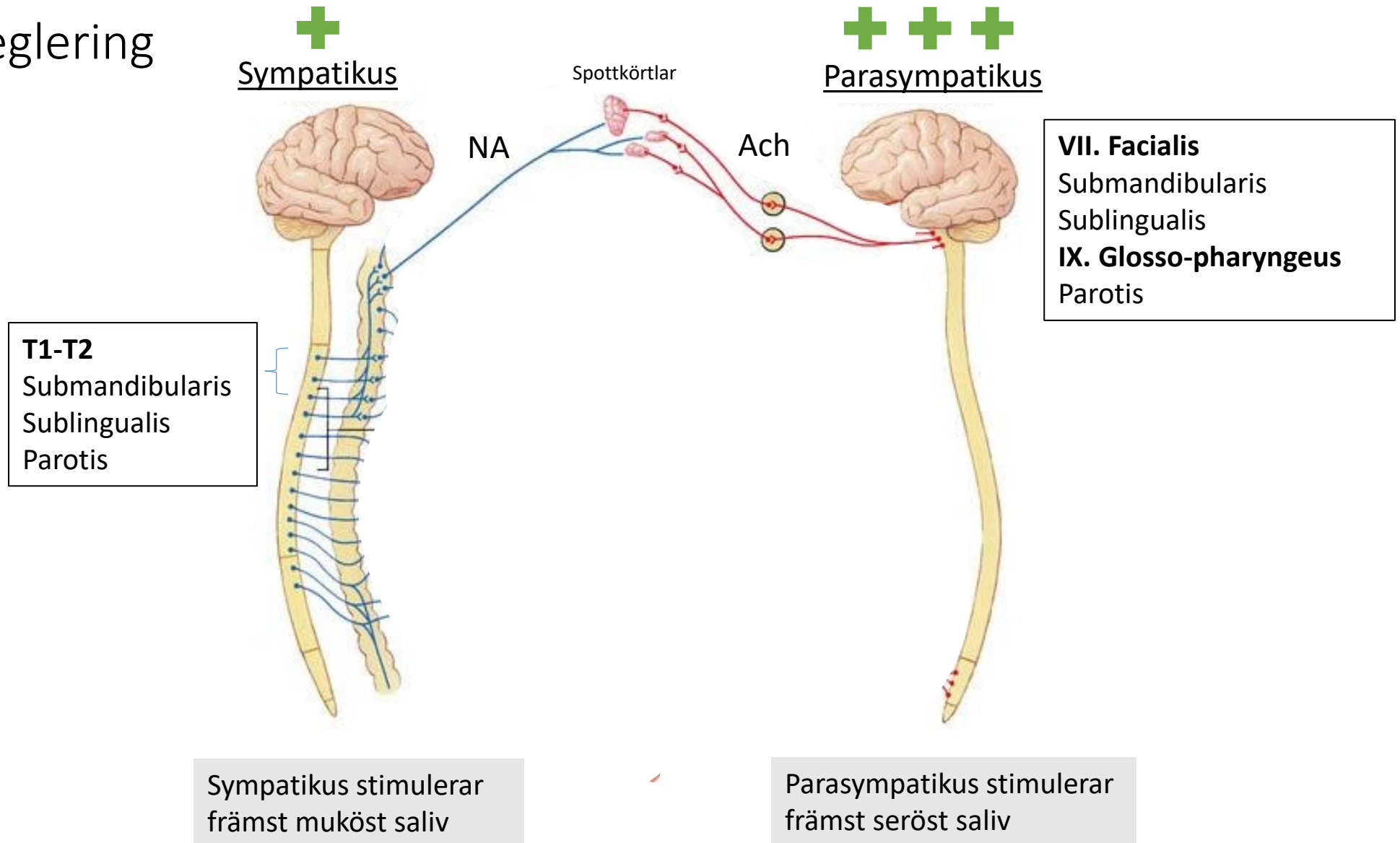

Primär sekretion:
Isoton vätska. Plasma nivåer av Na^+ , Cl^- , K^+ och HCO_3^- .

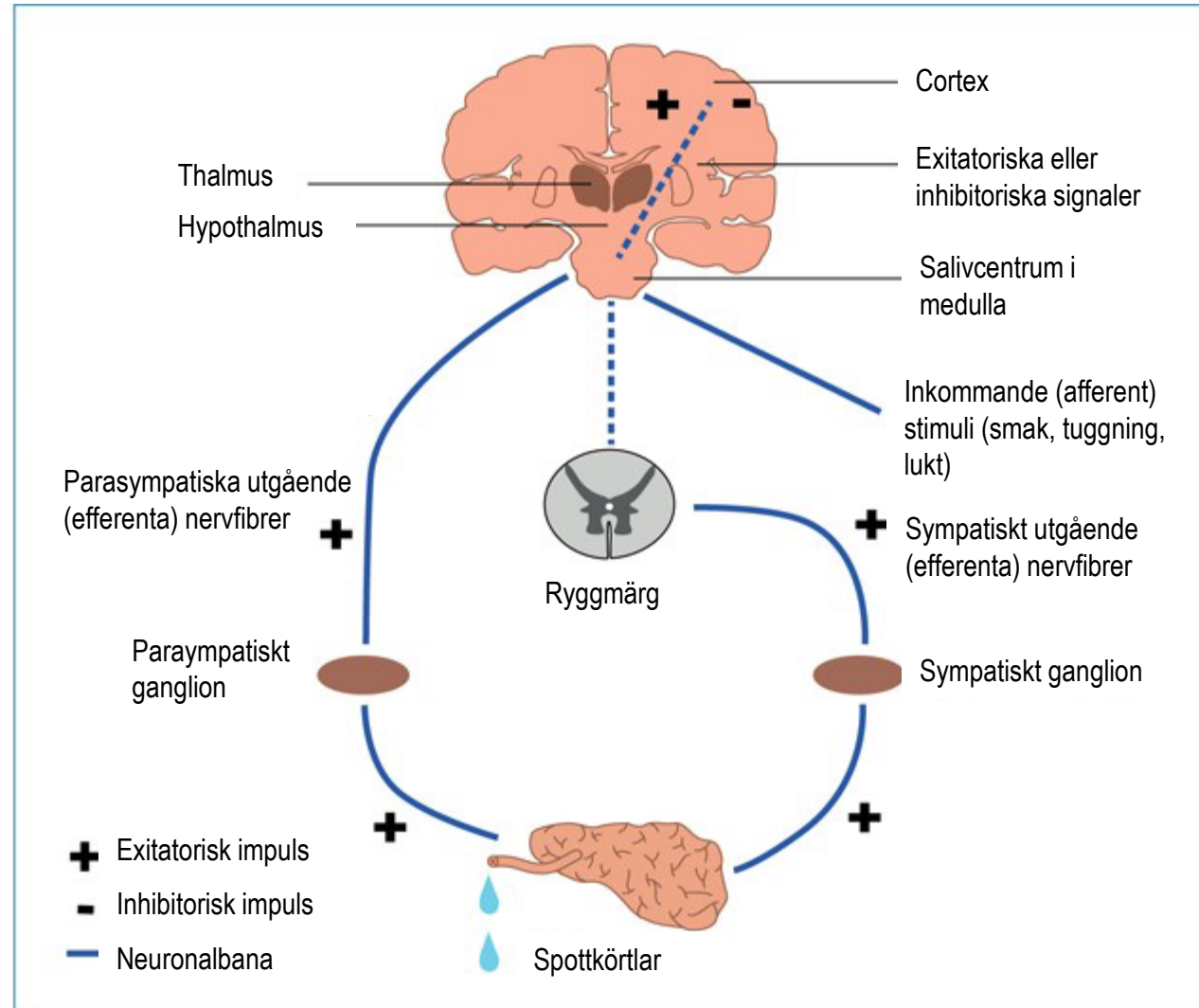
Reabsorption av joner men inte vätska. Gör saliven hypoton.

Spottkörtlar

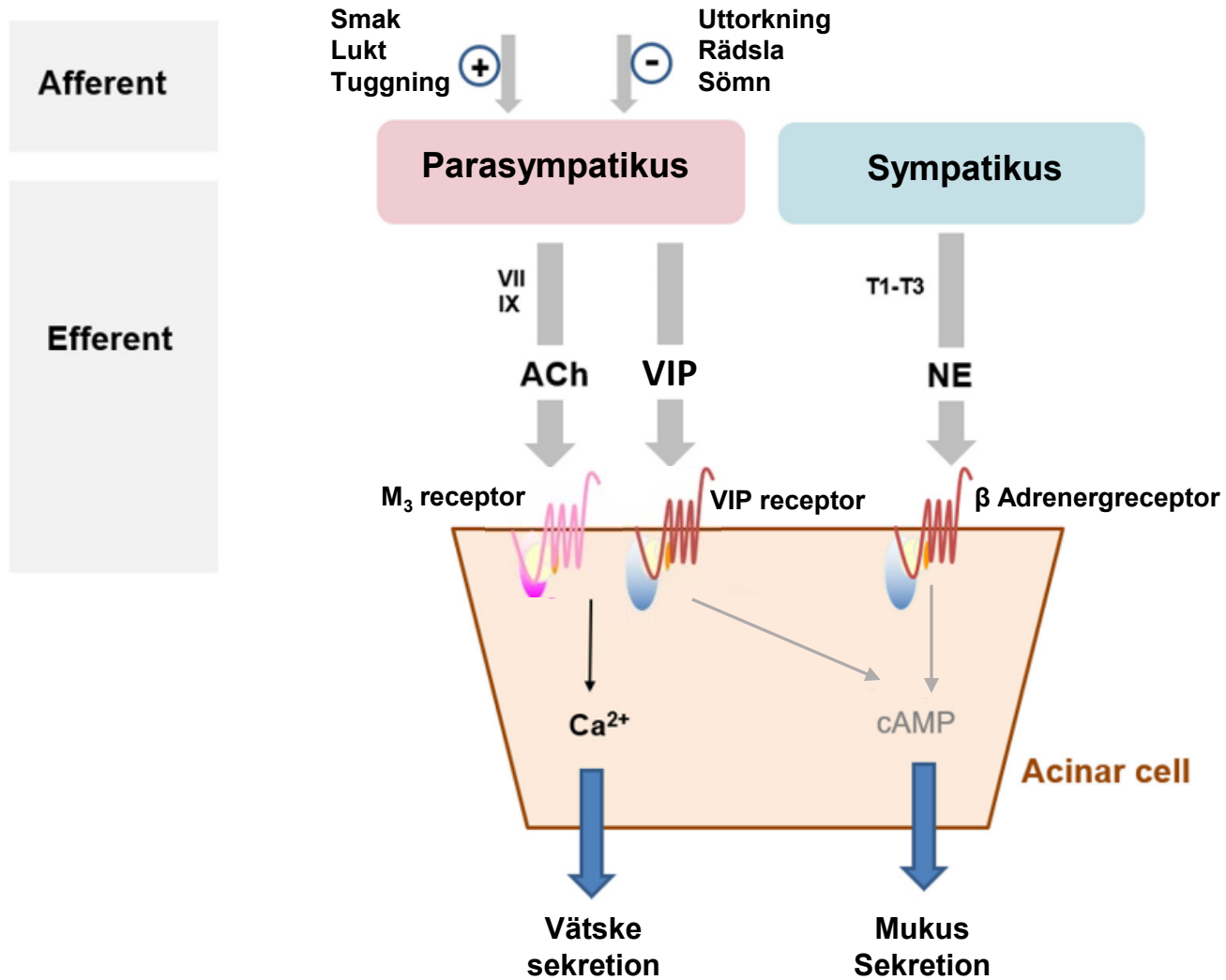
Neuronalreglering

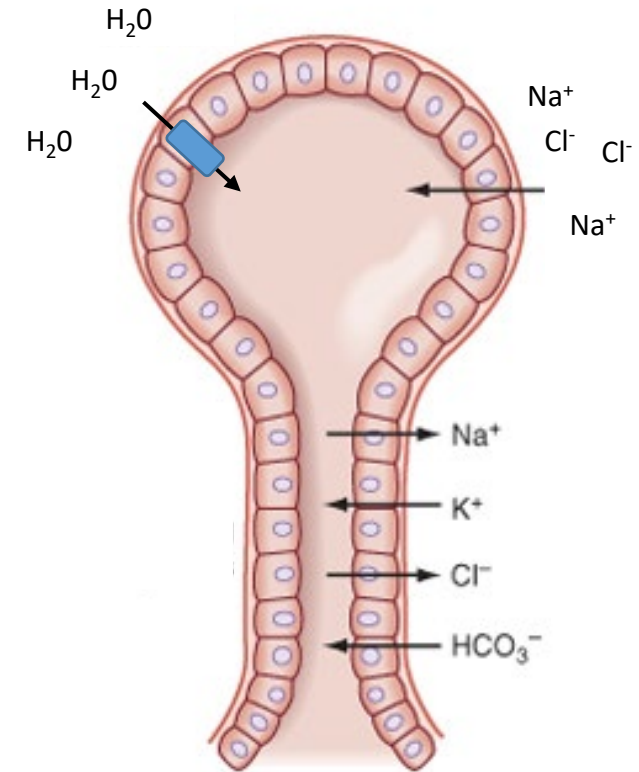
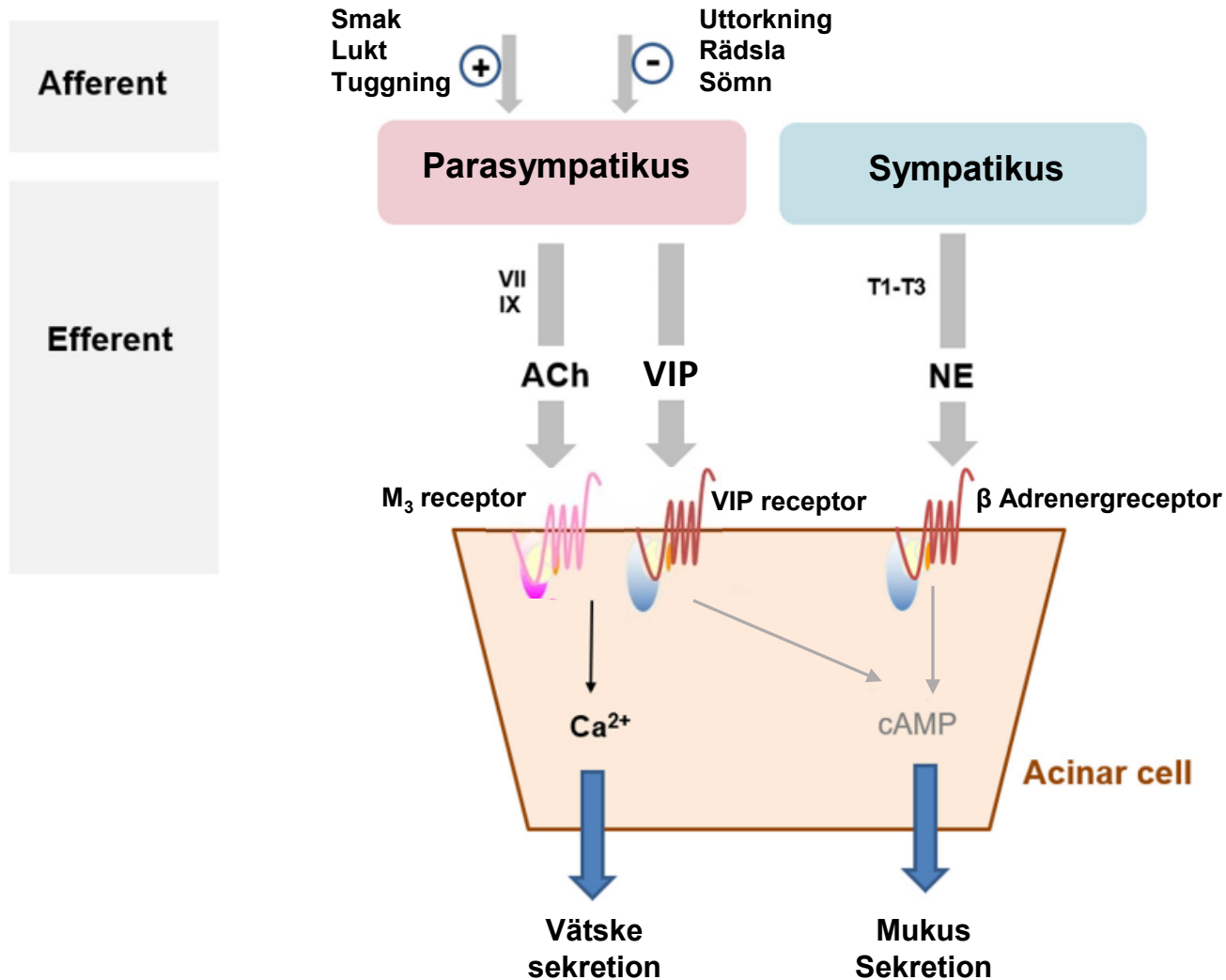
Aktivering av salivsekretion

Aktivering av salivsekretion

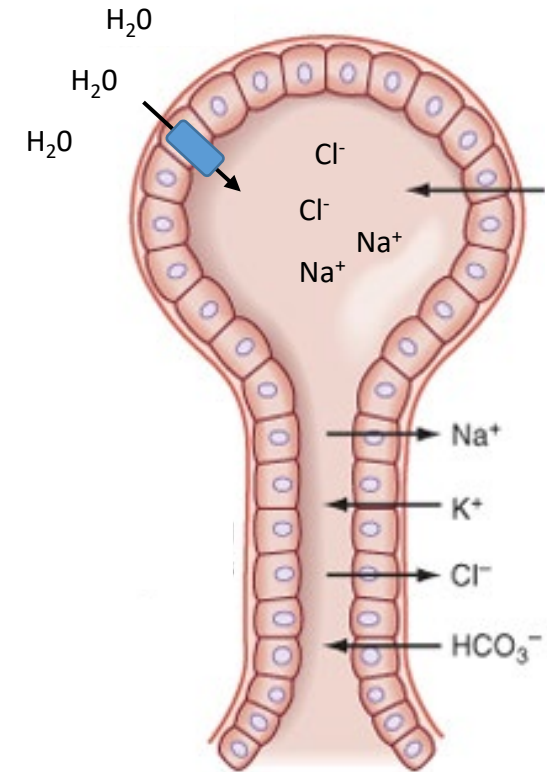
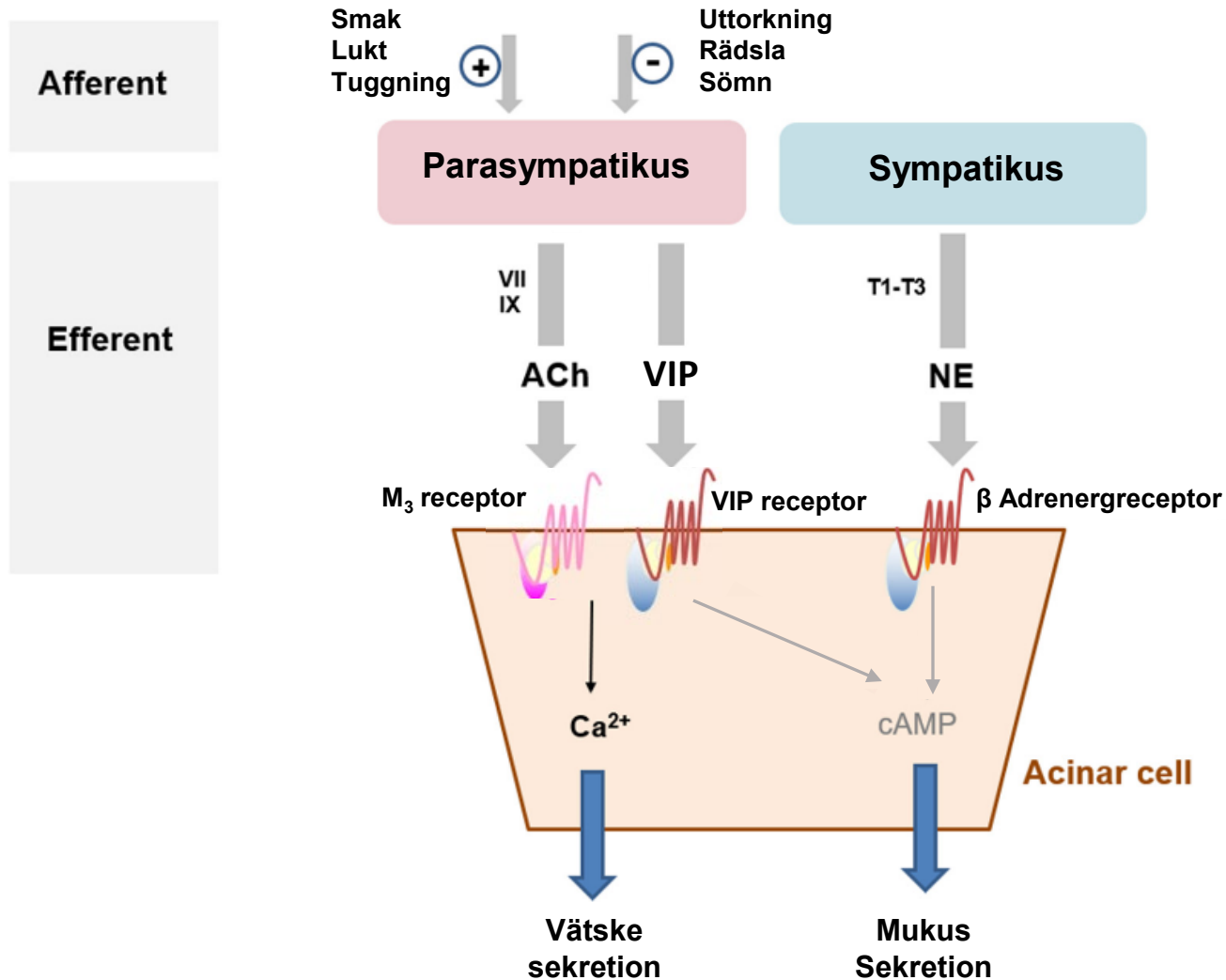

Aktivering av salivsekretion

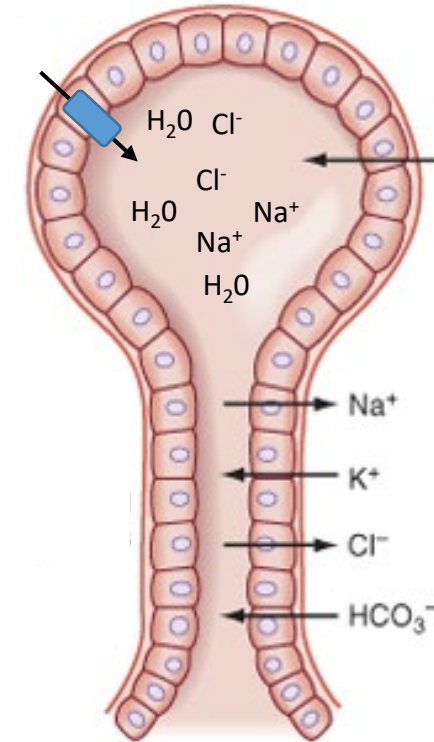
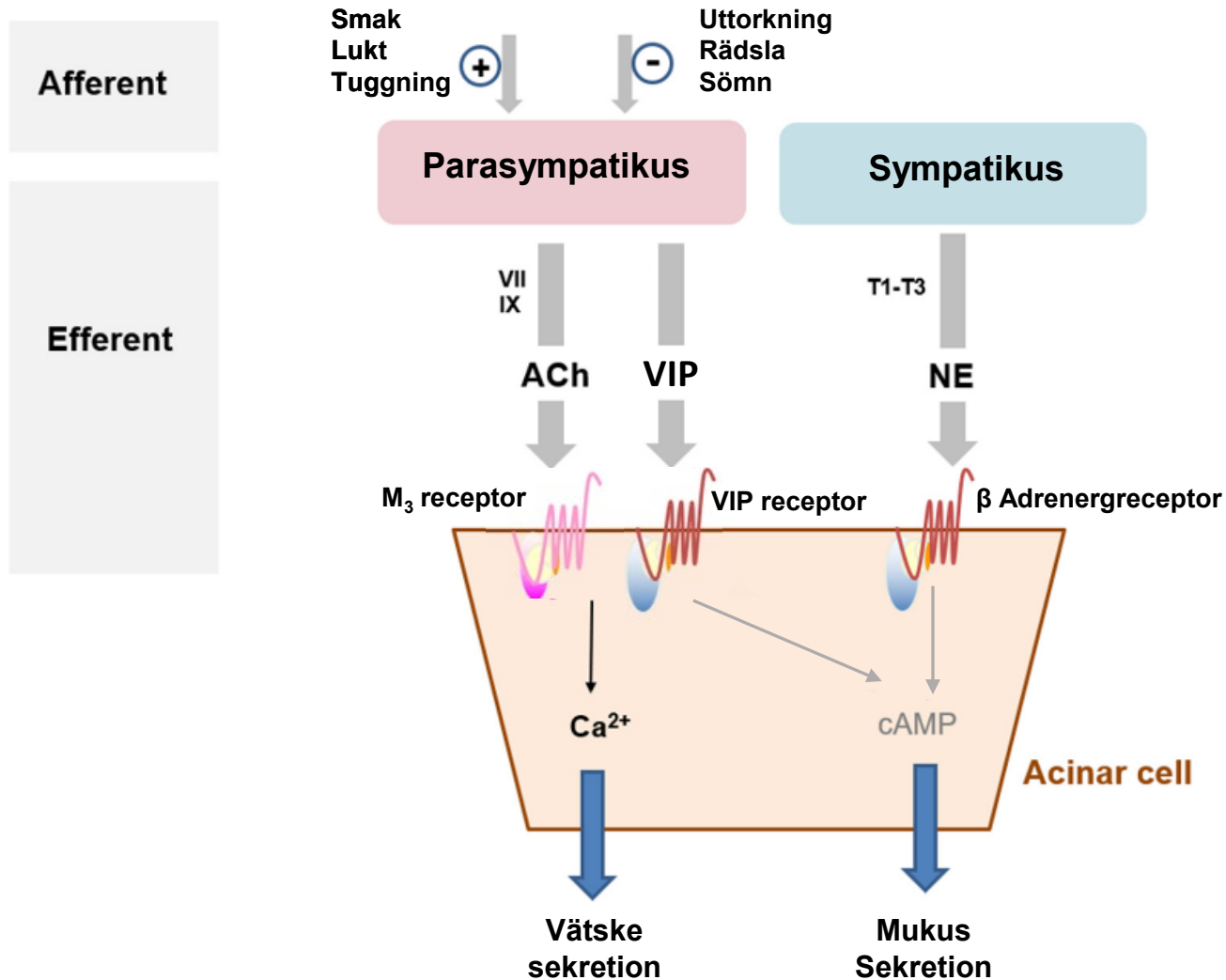
1. Transport av joner in i lumen.
2. Bygger upp en osmotisk gradient.
3. Vatten följer med via aquaporin 5.

Aktivering av salivsekretion

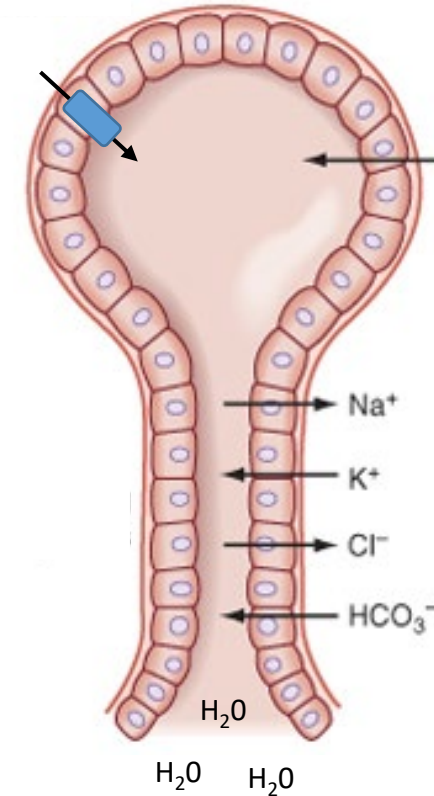
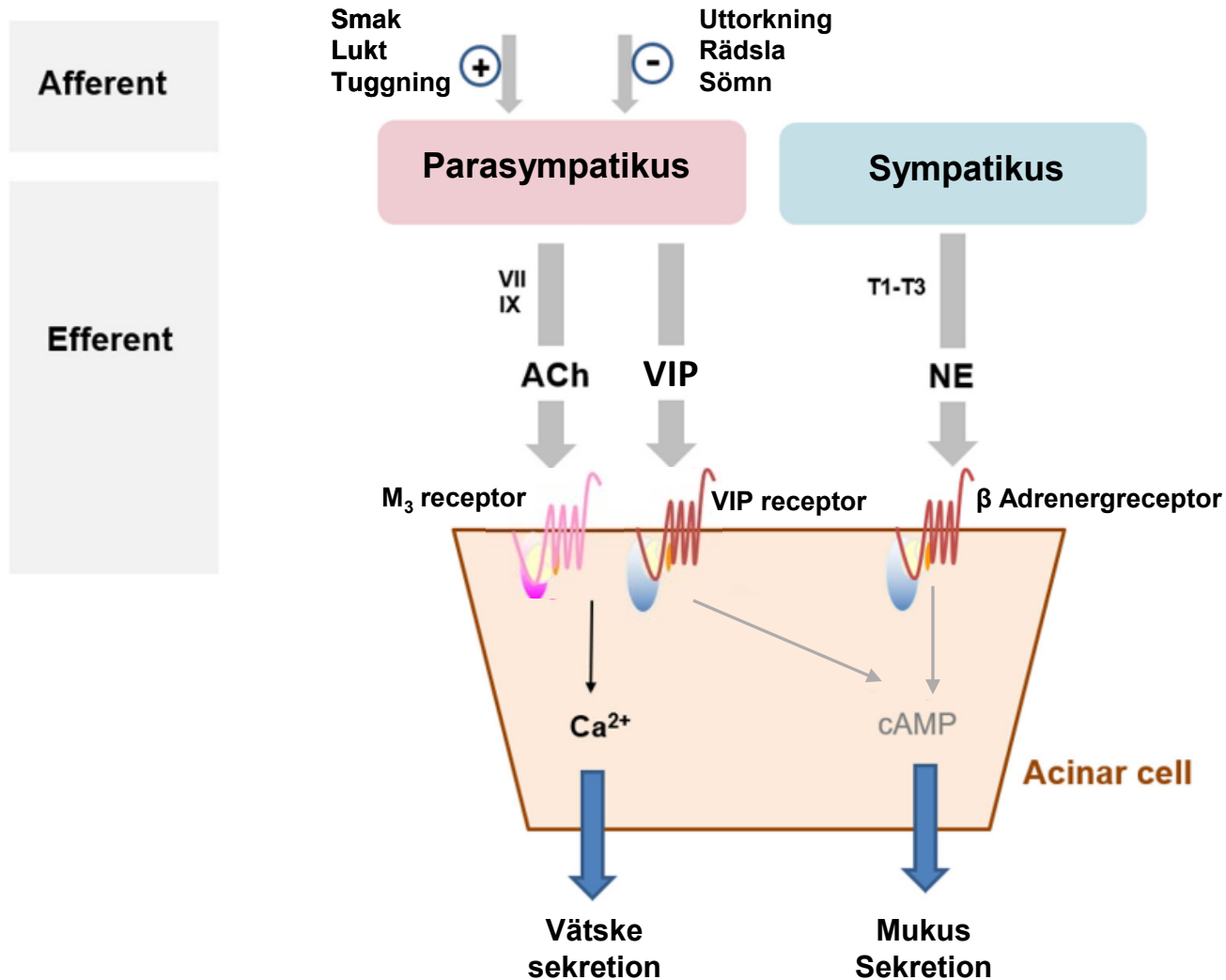
1. Transport av joner in i lumen.
2. Bygger upp en osmotisk gradient.
3. Vatten följer med via aquaporin 5.

Aktivering av salivsekretion

1. Transport av joner in i lumen.
2. Bygger upp en osmotisk gradient.
3. Vatten följer med via aquaporin 5.

Aktivering av salivsekretion

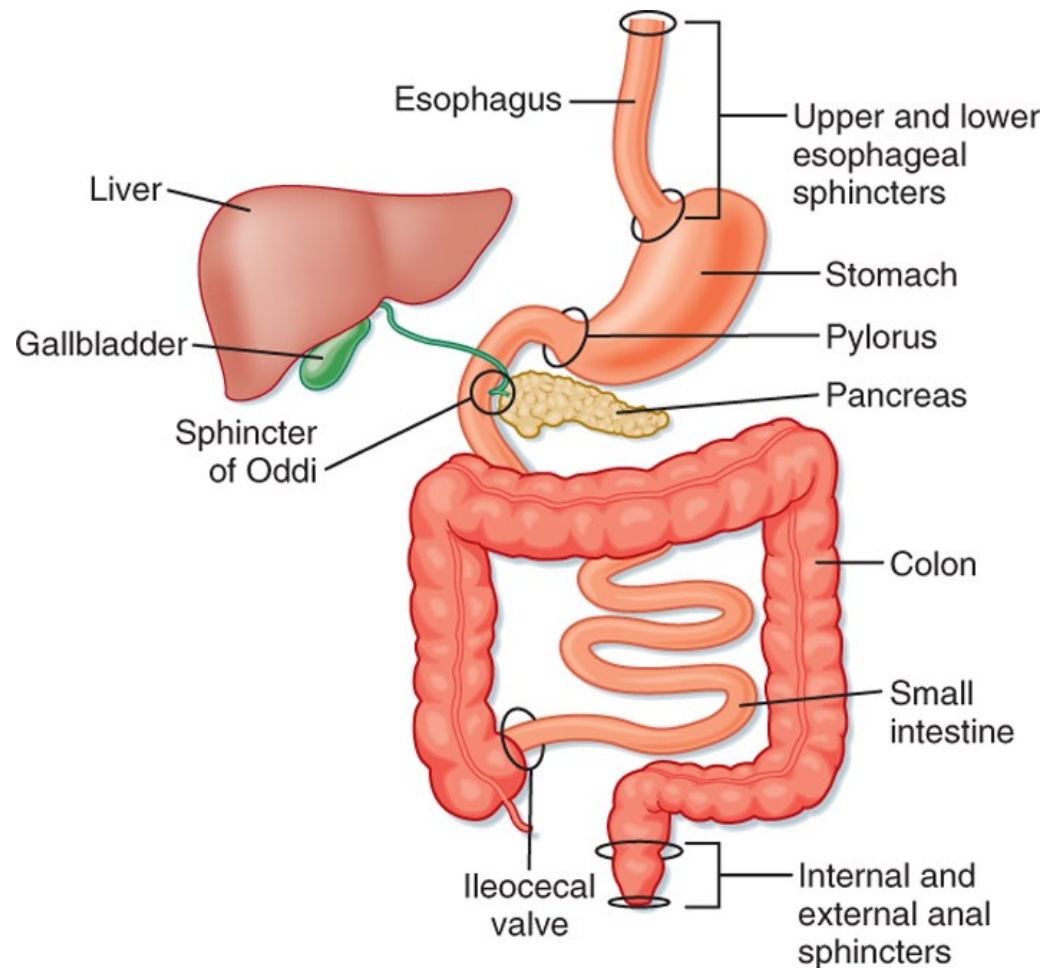

1. Transport av joner in i lumen.
2. Bygger upp en osmotisk gradient.
3. Vatten följer med via aquaporin 5.

Esofagus

Matstrupen

- Transportorgan
- Har ingen aktiv roll i nedbrytnings eller upptagsprocessen.
- Robust skivepitel, bra på att hantera mekanisk stress, men dåligt på att hantera kemiskstress (HCl).
- Neuronal reglering via vagus. Reglerar peristaltik och sfinktertonus.
- Mukus från saliven har en viss skyddande effekt på slemhinnan.

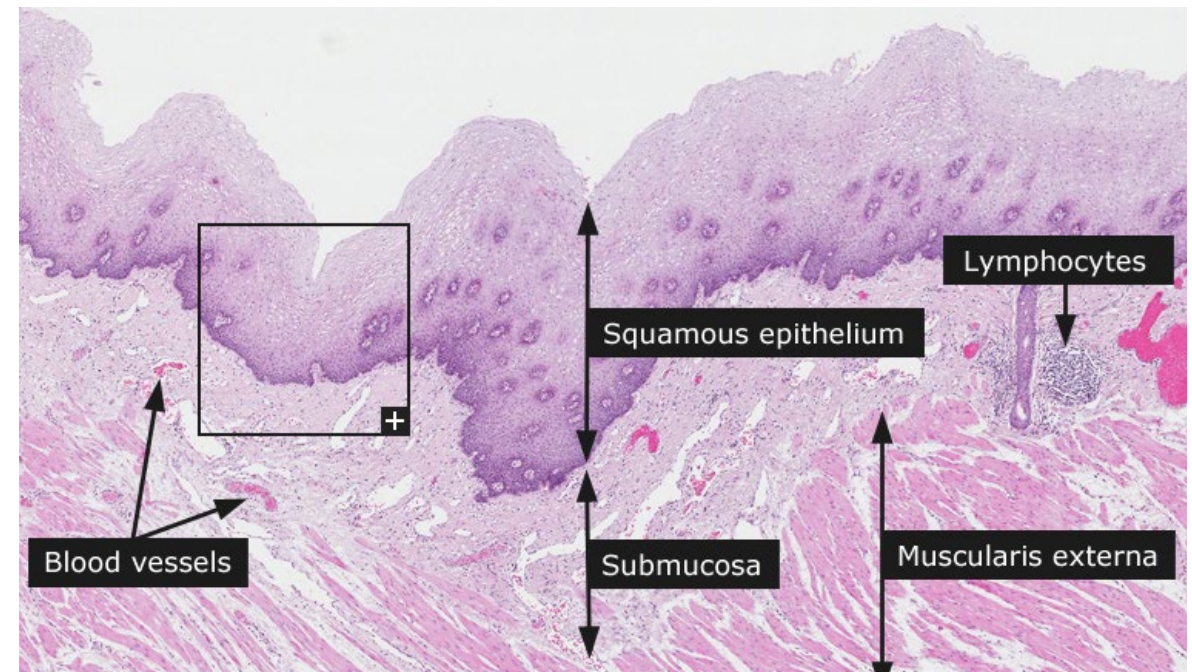
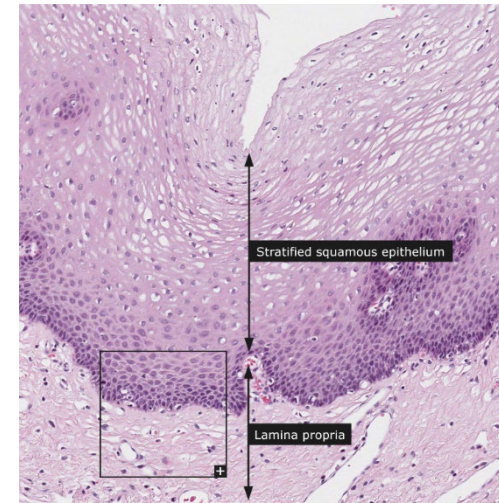

Koeppen & Stanton: Berne and Levy Physiology, 6th Edition.
Copyright © 2008 by Mosby, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved

Esofagus

Matstrupen

- Transportorgan
- Har ingen aktiv roll i nedbrytnings eller upptagsprocessen.
- Robust skivepitel, bra på att hantera mekanisk stress, men dåligt på att hantera kemisk stress (HCl).
- Neuronal reglering via vagus. Reglerar peristaltik och sfinktertonus.
- Mukus från saliven har en viss skyddande effekt på slemhinnan.

Magsäcken

Funktioner

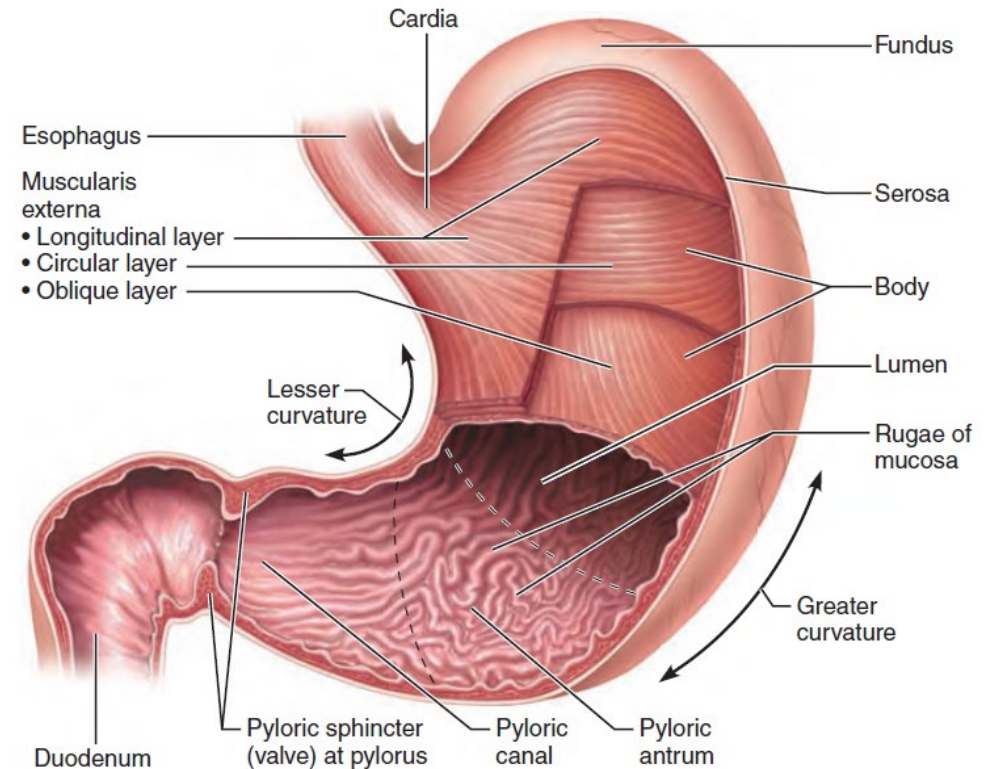
1. Reservoar (fundus)

Aktivering av vagus inducerar en receptiv relaxation av magsäcksväggen.

2. Nedbrytning (corpus & antrum)

Mekanisk: Blandningsmotorik som finfördelar födan

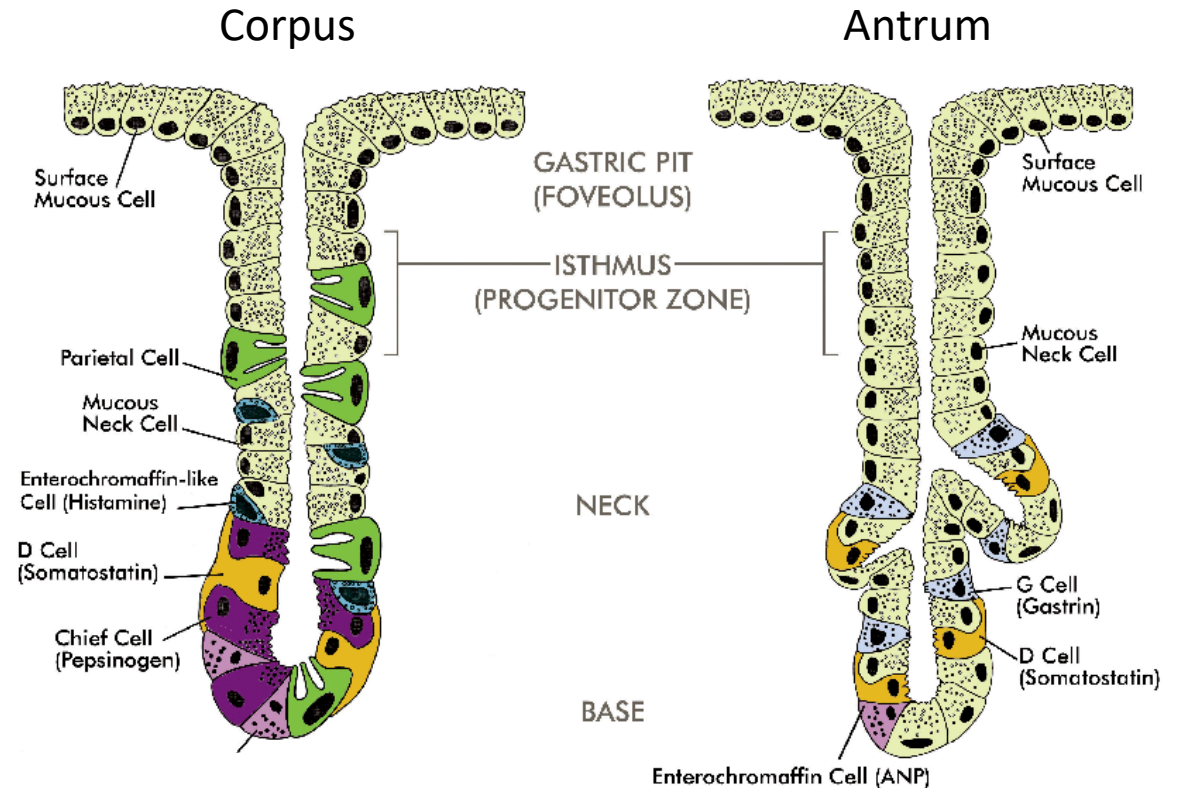
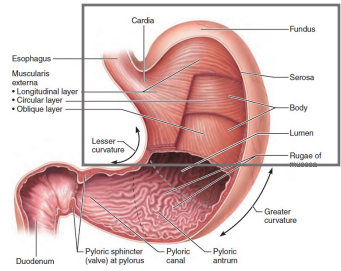
Kemisk: Sekretion av saltsyra och enzymer (pepsin och gastrisktlipas)

Lagrar och sönderdelar maten tills den är tillräckligt nedbruten för att tömmas ut i tunntarmen

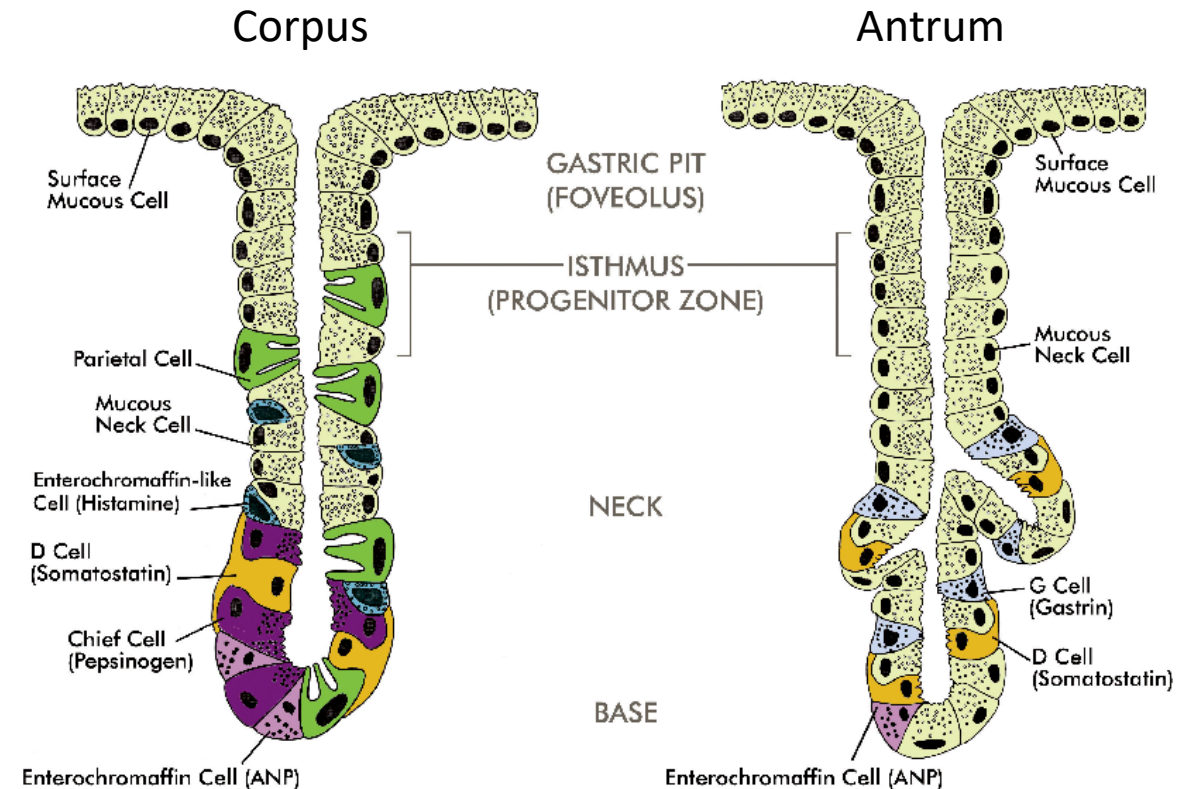
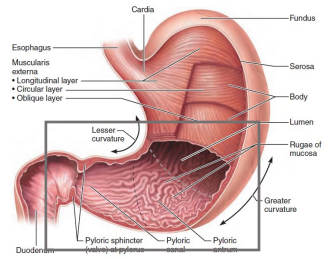
Magsäcksepitelet

- Till skillnad från tarmen är magsäckens stamceller placerade i den övre delen av körteln (istmusregionen)
- Dotterceller migrerar både uppåt och nedåt
- Corpus: producerar saltsyra, pepsinogen, gastriskt lipas, intrinsic factor, bikarbonat, mukus och somatostatin
- Parietalcell: HCl, intrinsic factor
- Chief cell (huvudcell): Pepsinogen, lipas
- ECL cell: Histamin
- D cell: Somatostatin

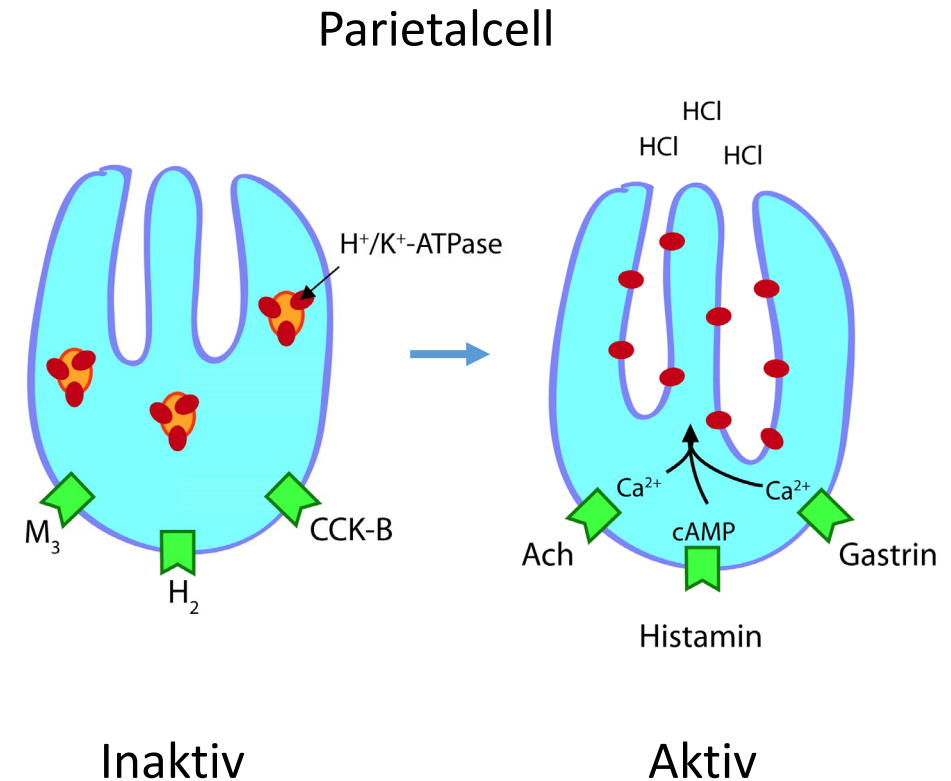
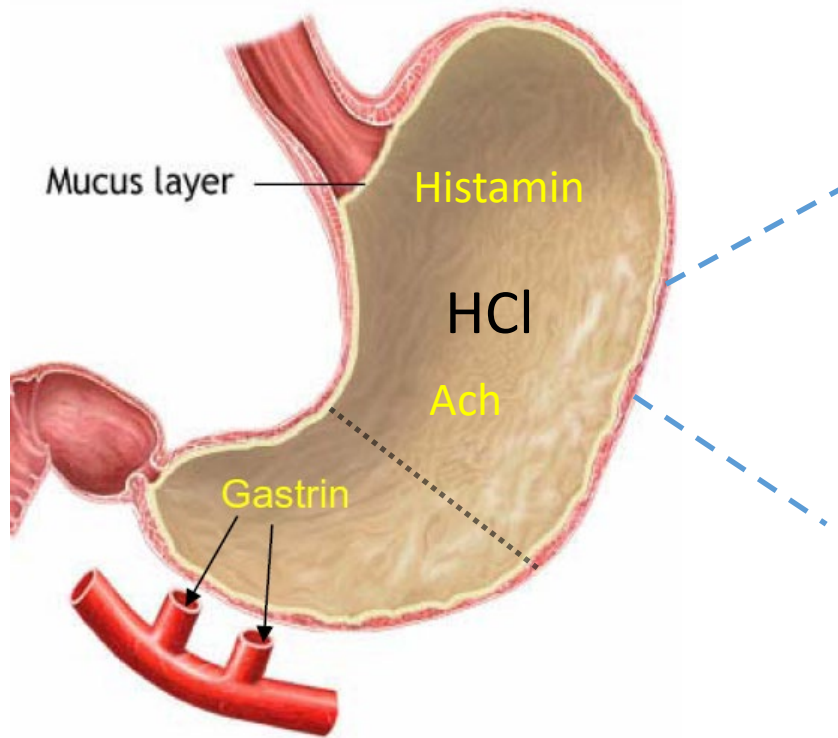
Magsäcksepitelet

- Till skillnad från tarmen är magsäckens stamceller placerade i den övre delen av körteln (istmusregionen)
- Dotterceller migrerar både uppåt och nedåt
- Antrum: producerar hormoner, bikarbonat och mukus
- D cell: Somatostatin
- G cell: Gastrin

Parietalcellen

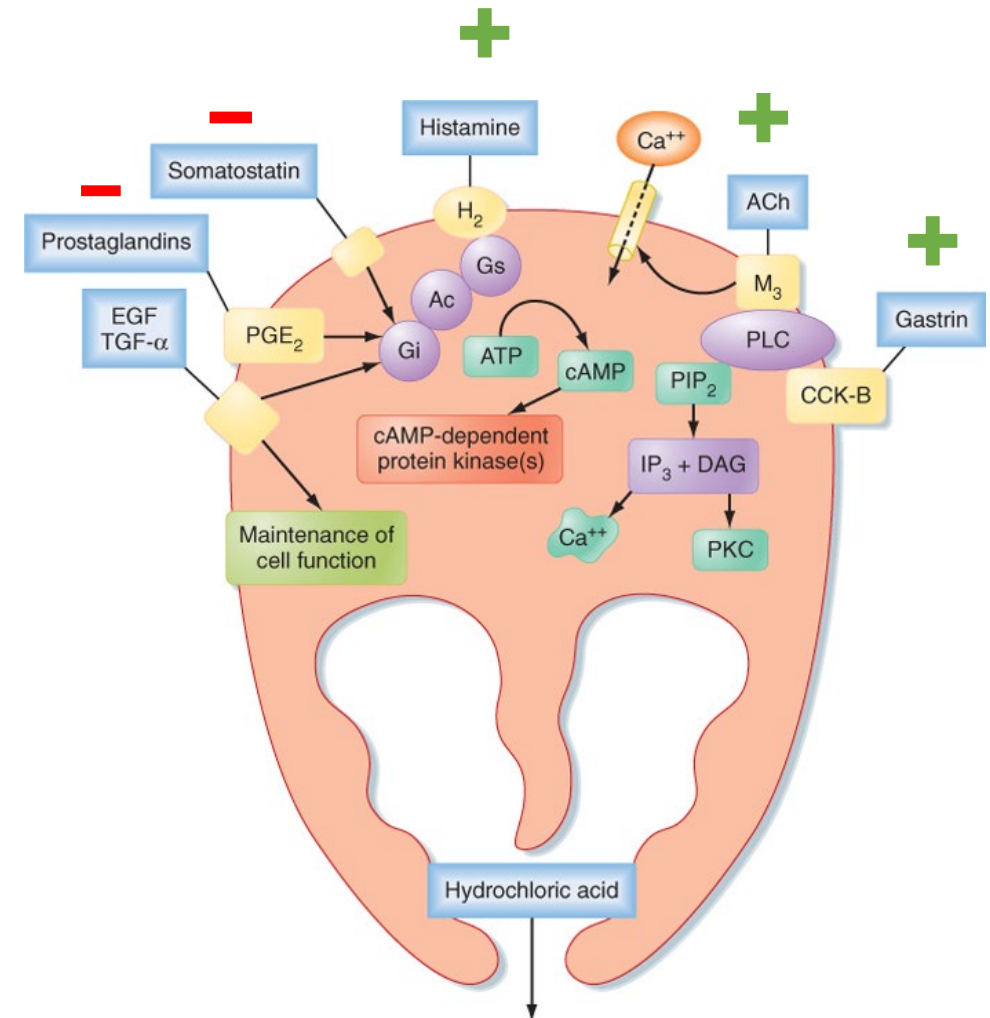
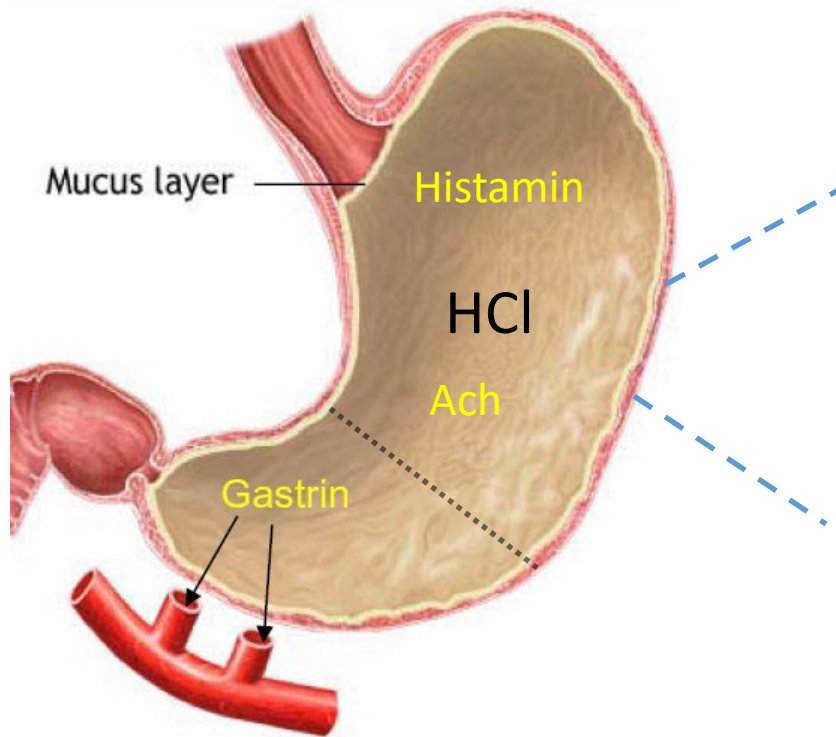
HCl sekretion

- Histamin: ECL celler lokalt i corpus
- Acetylcholin (Ach): nervsystemet
- Gastrin: G celler i antrum

Parietalcellen

HCl sekretion

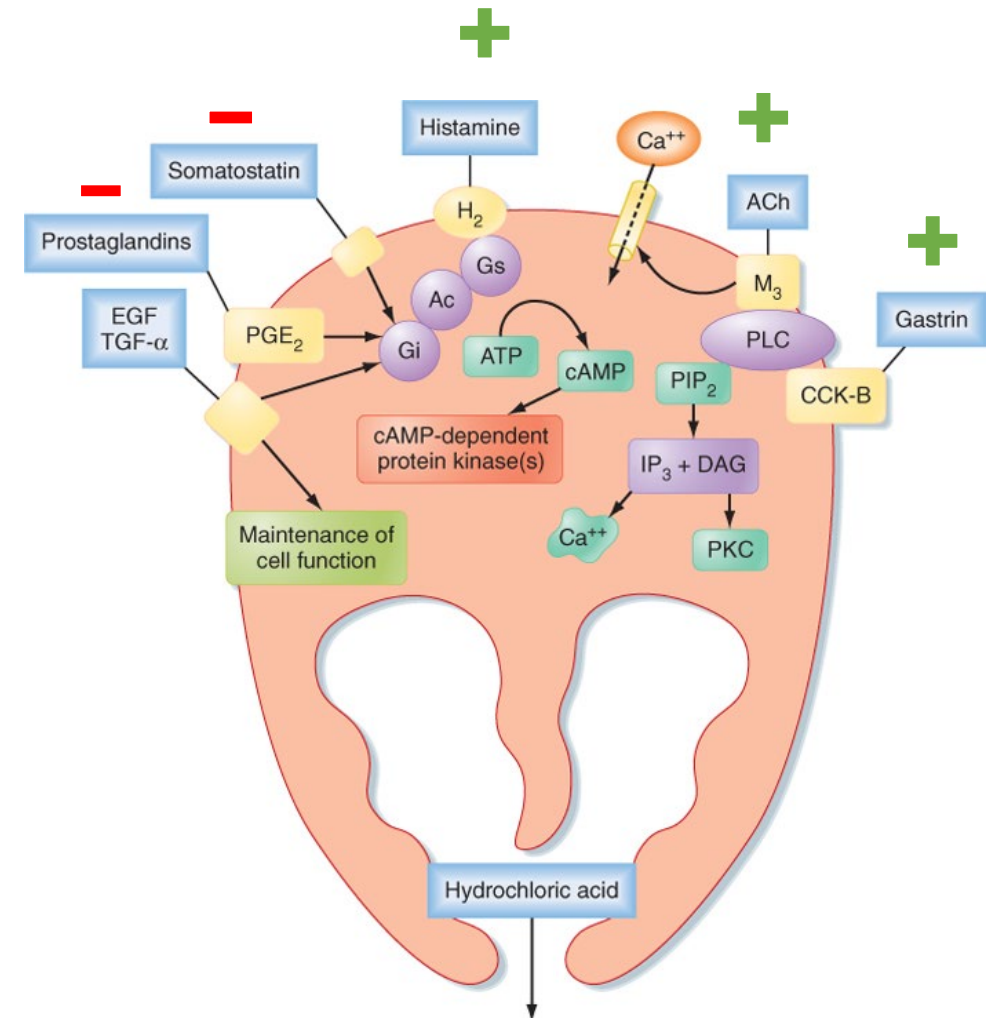
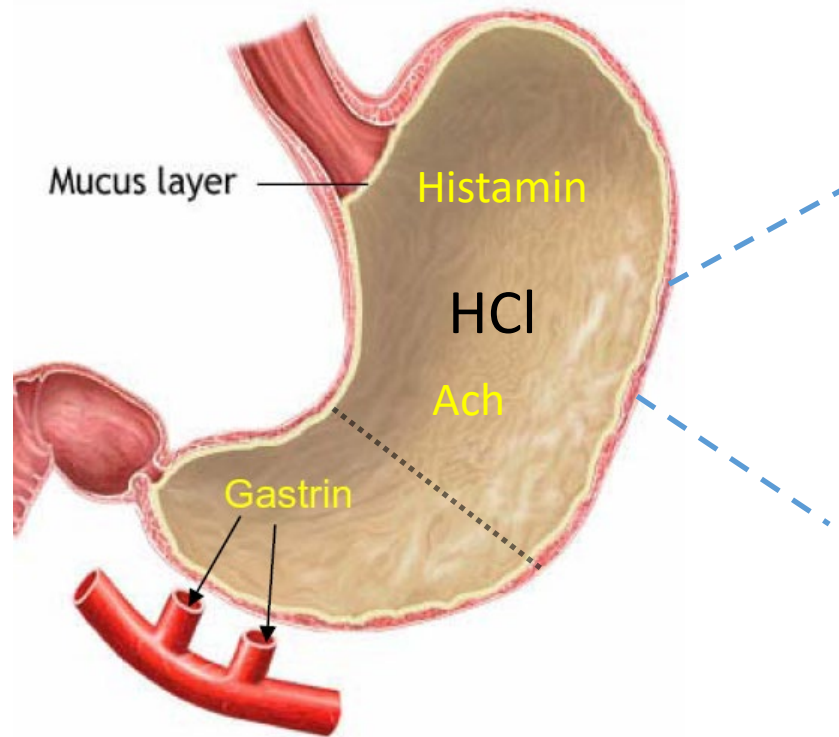

Koeppen & Stanton: Berne and Levy Physiology, 6th Edition.
Copyright © 2008 by Mosby, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved

- Histamin: ECL celler lokalt i corpus
- Acetylcholin (ACh): nervsystemet
- Gastrin: G celler i antrum

Parietalcellen

HCl sekretion

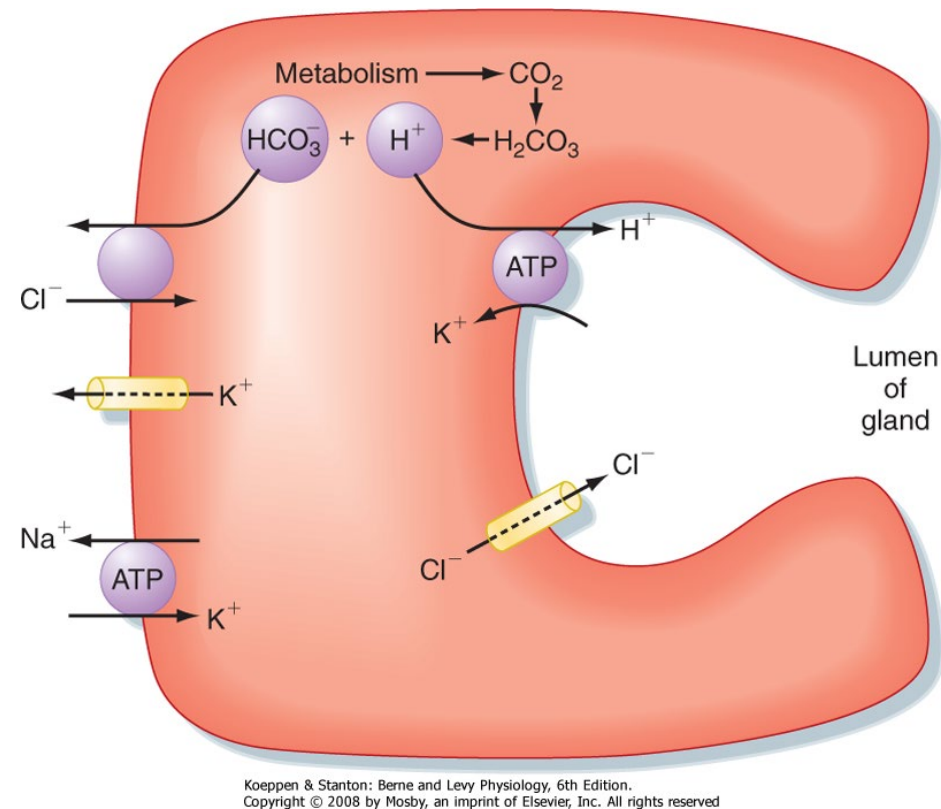
Koeppen & Stanton: Berne and Levy Physiology, 6th Edition.
Copyright © 2008 by Mosby, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved

- Histamin stimulerar Gs = ökning av intracellulärt cAMP.
- ACh och gastrin stimulerar Gq = ökat intracellulärt Ca²⁺.
- Simultan aktivering av cAMP och Ca²⁺ systemen har en synergistisk effekt på HCl sekretion.

- Somatostatin och prostaglandiner aktiverar Gi = hämmar cAMP produktion.
- Minskar histamins effekt på HCl sekretion.

Parietalcellen

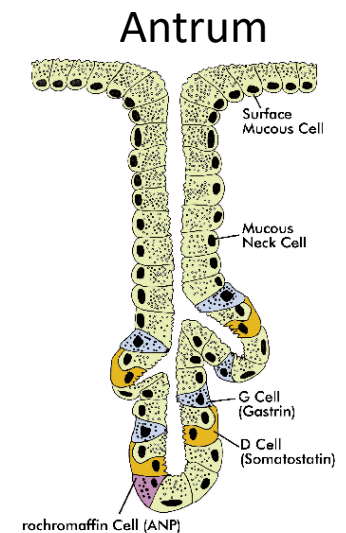
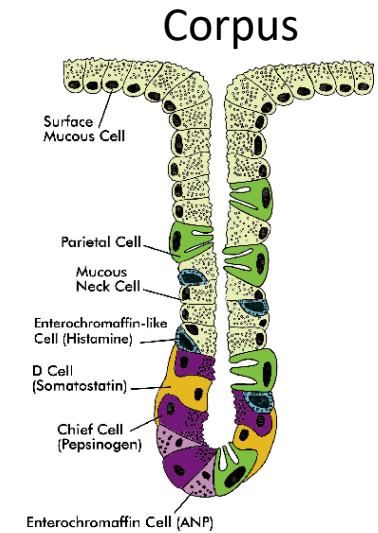
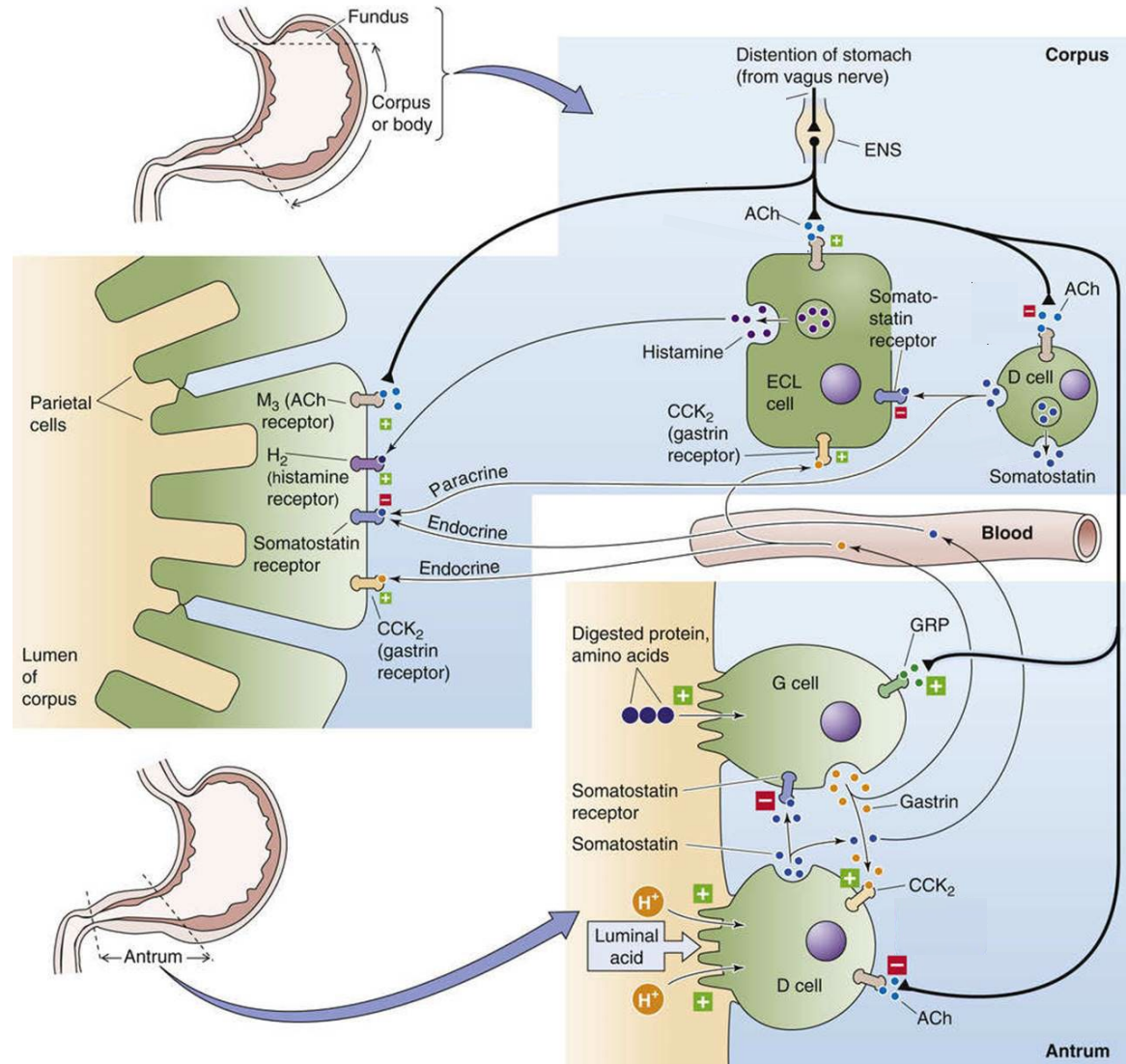
HCl sekretion

H^+ lämnar cellen via en energikrävande process vilket gör att väldigt höga koncentrationer H^+ kan transporteras ut i magsäckslumen.

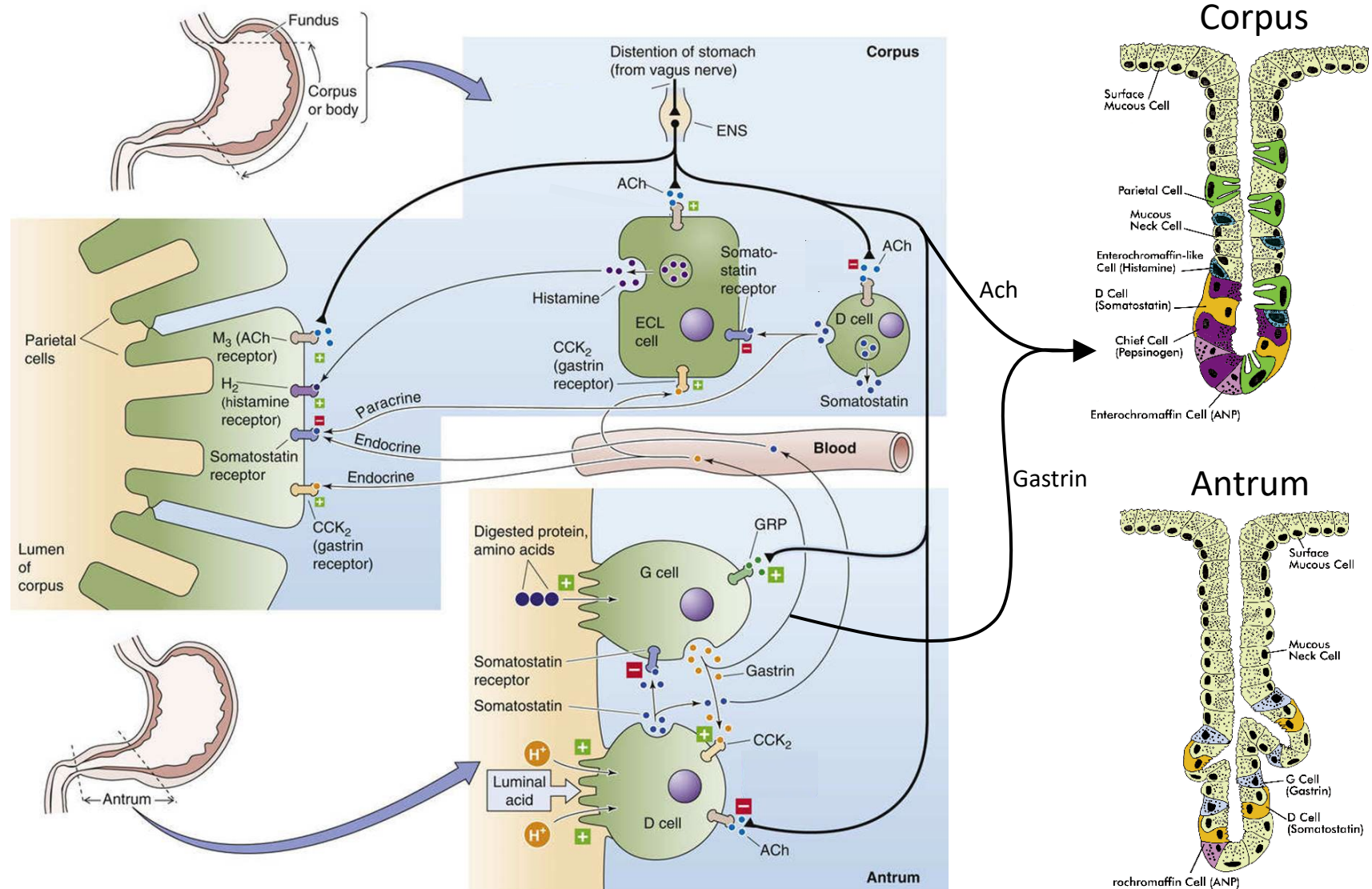
Reglering av HCl sekretion

Systemnivå

Reglering av HCl sekretion

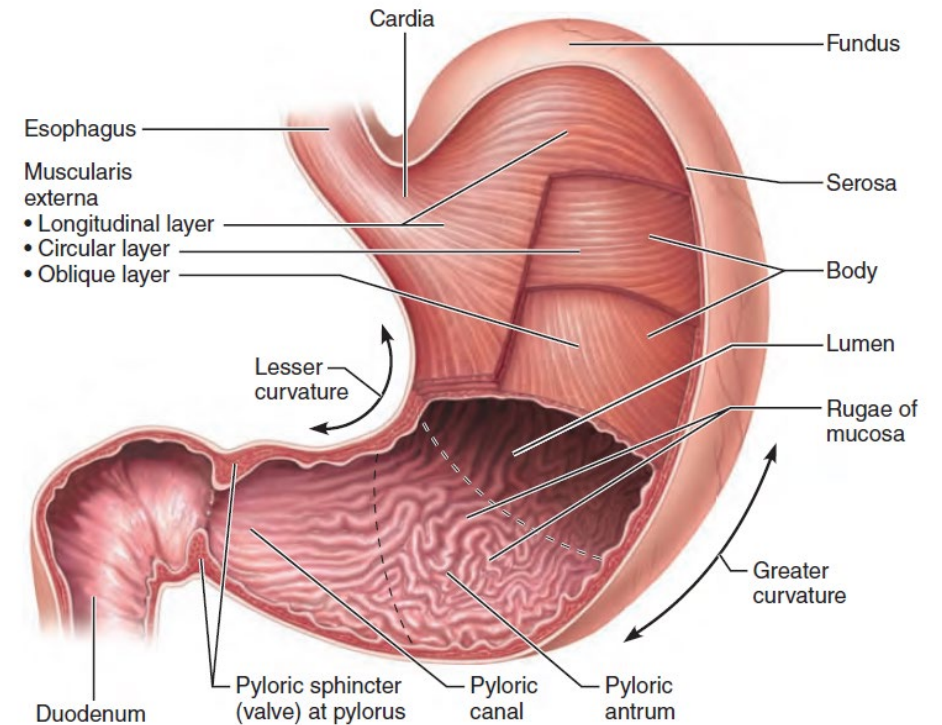
Systemnivå

Motorik

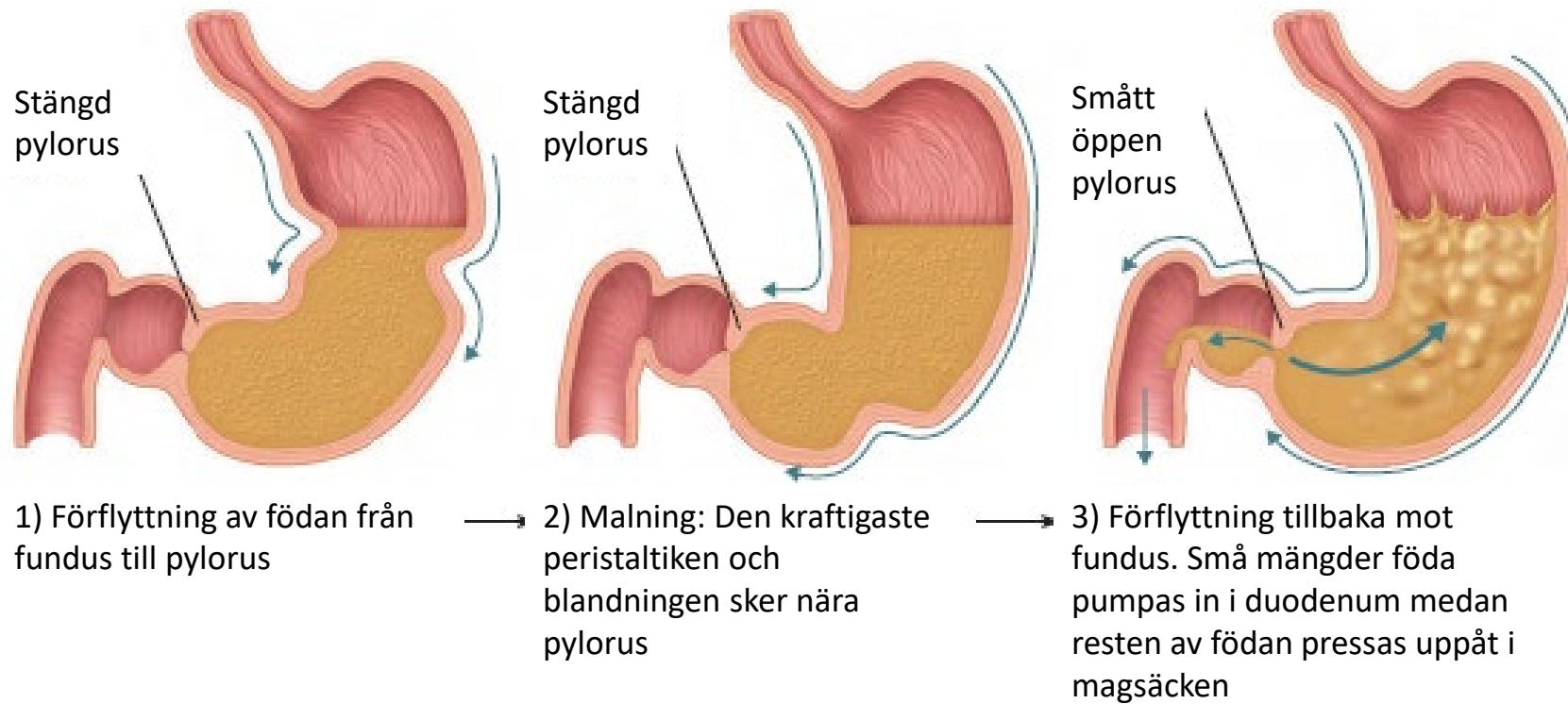
Fyllnad, blandning och tömning

- Receptiv relaxation: Aktivering av vago-vagalareflexer ser till att magsäckens volym kan öka utan att trycket inuti magsäcken ökar.
- Lagrar vätska och fast mat.
- Antrum maler maten till en lös blandning som töms ut i duodenum.
- Isotonvätska och vatten töms utan fördröjning.
- Kaloririka och feta lösningar töms långsammare.
- Fast föda måste malas ner till <2 mm för att passera pylorus sfinktern.

Motorik

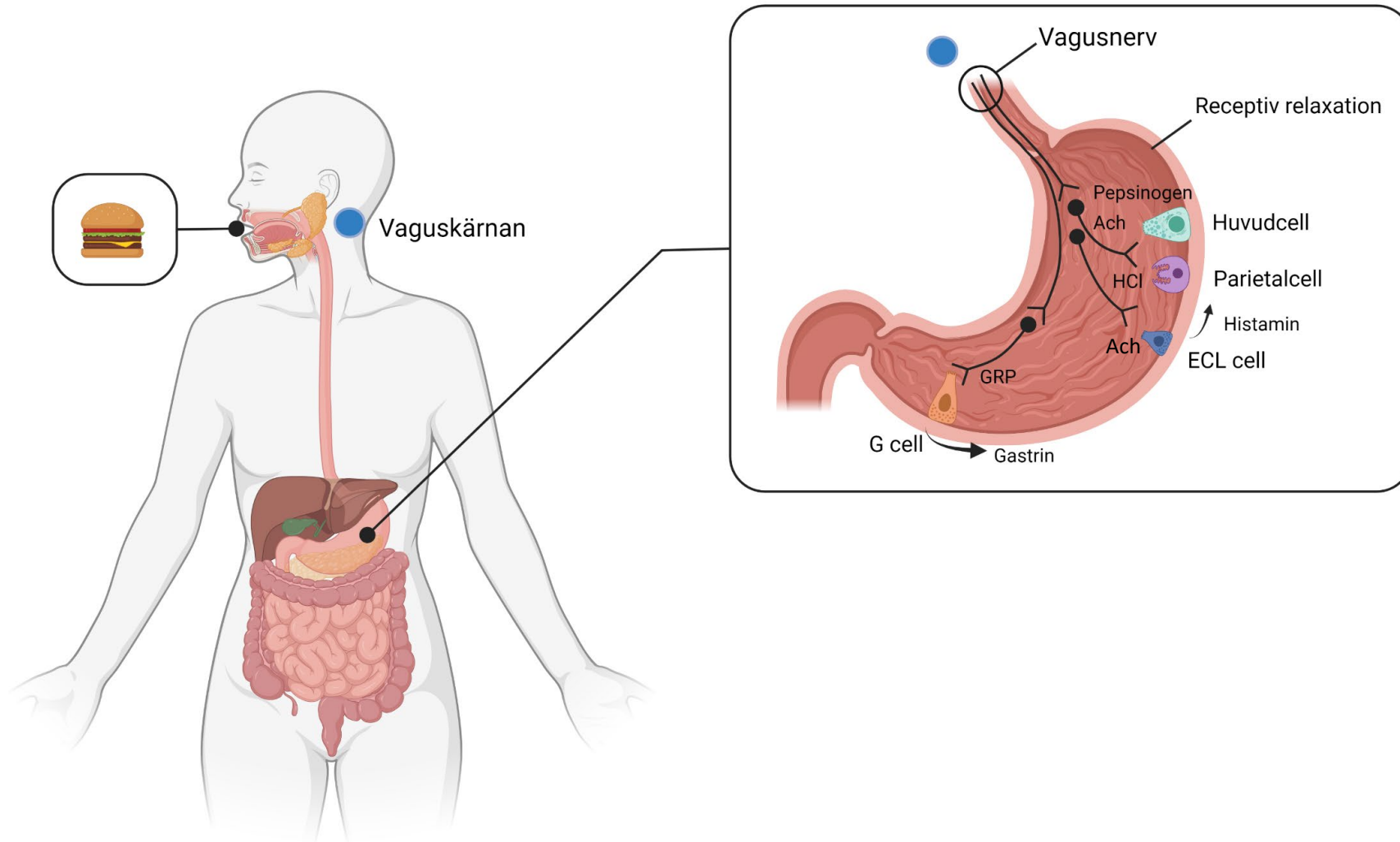
Blandningsmotorik

Aktiveras av distension av magsäcksväggen. Regleras av lokala ENS reflexer och vago-vagala reflexer.

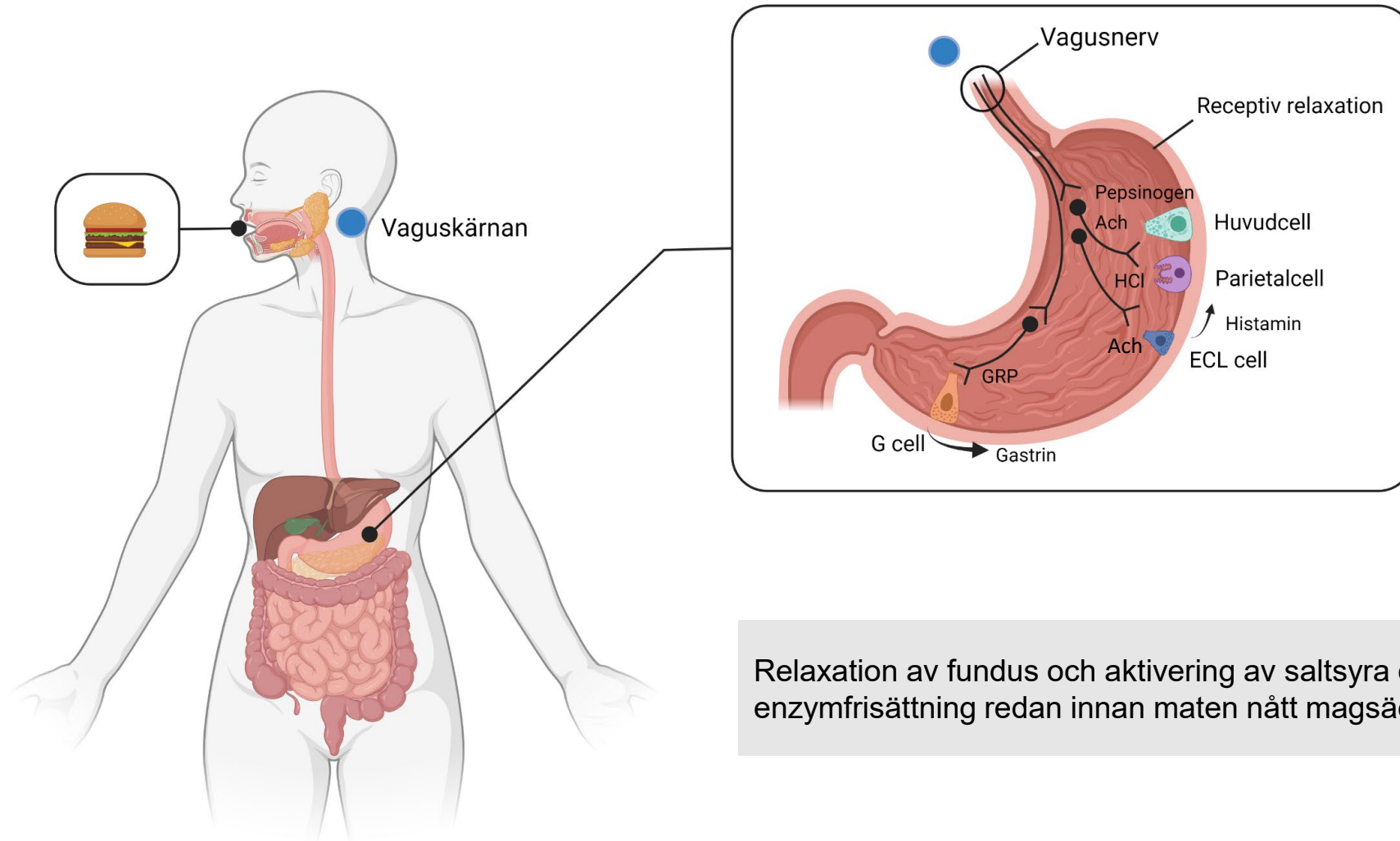
Magsäckens roll i nedbrytningsprocessen

Kefala fasen

Magsäckens roll i nedbrytningsprocessen

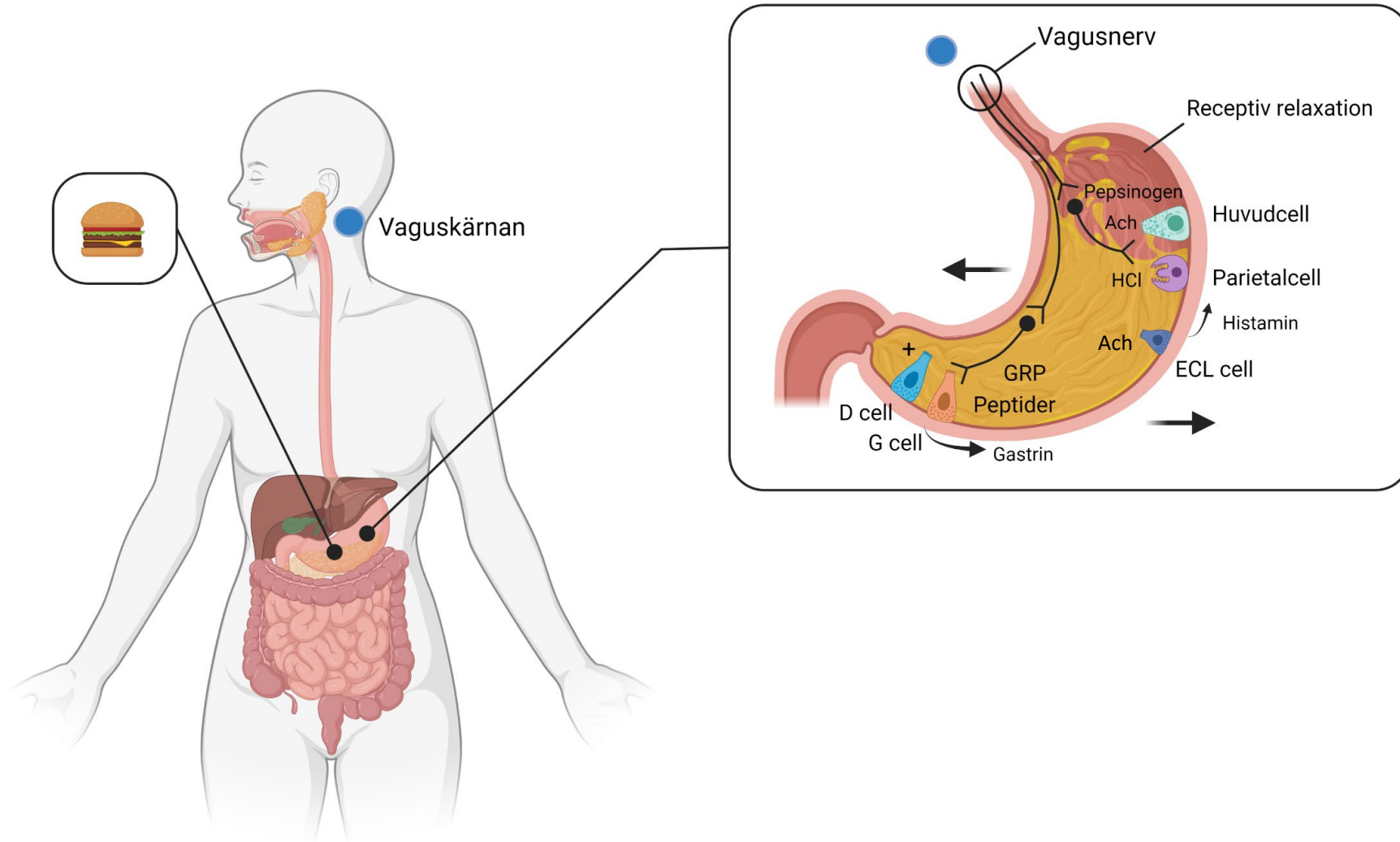
Kefala fasen

Relaxation av fundus och aktivering av saltsyra och enzymfrisättning redan innan maten nått magsäcken.

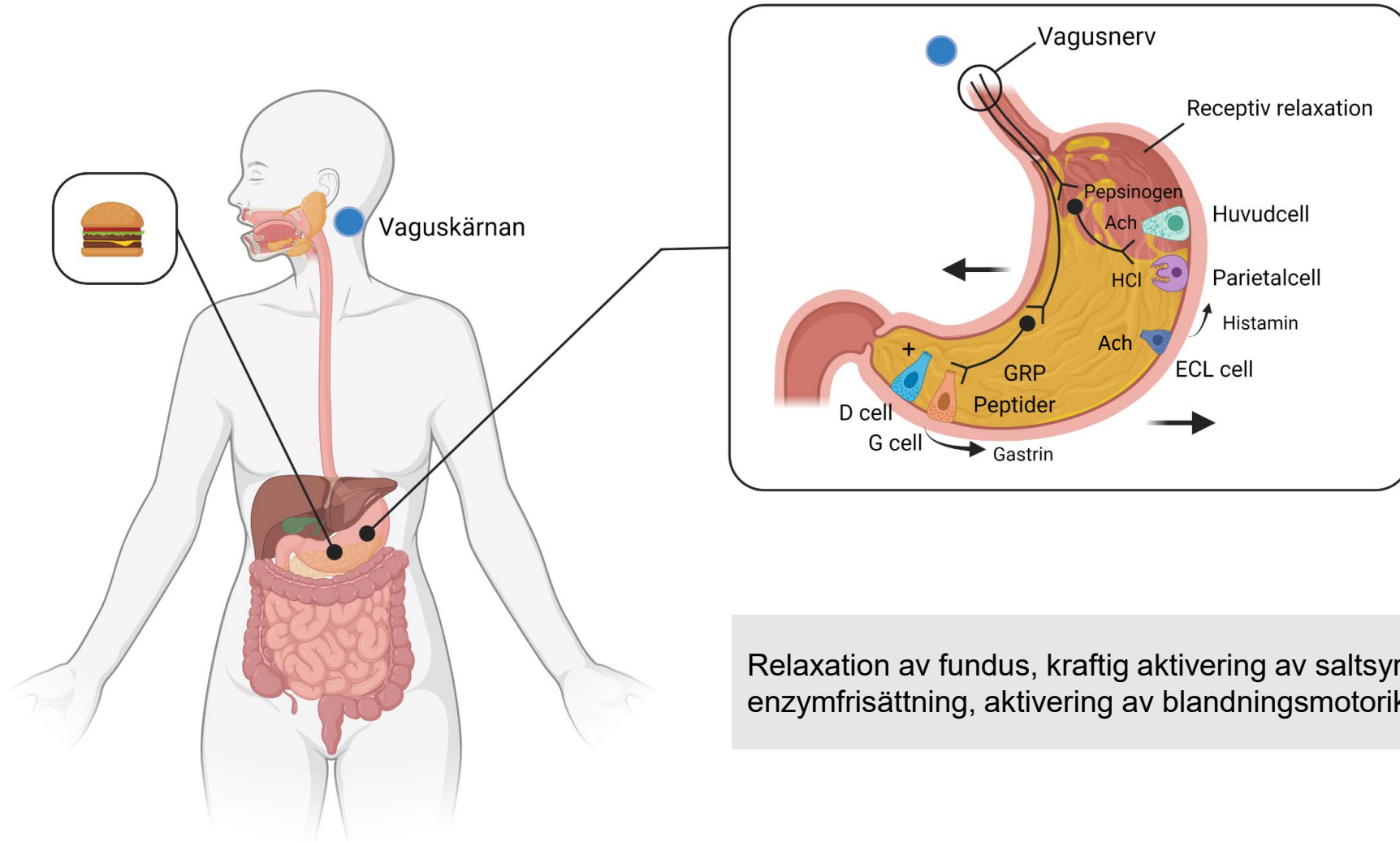
Magsäckens roll i nedbrytningsprocessen

Gastriska fasen

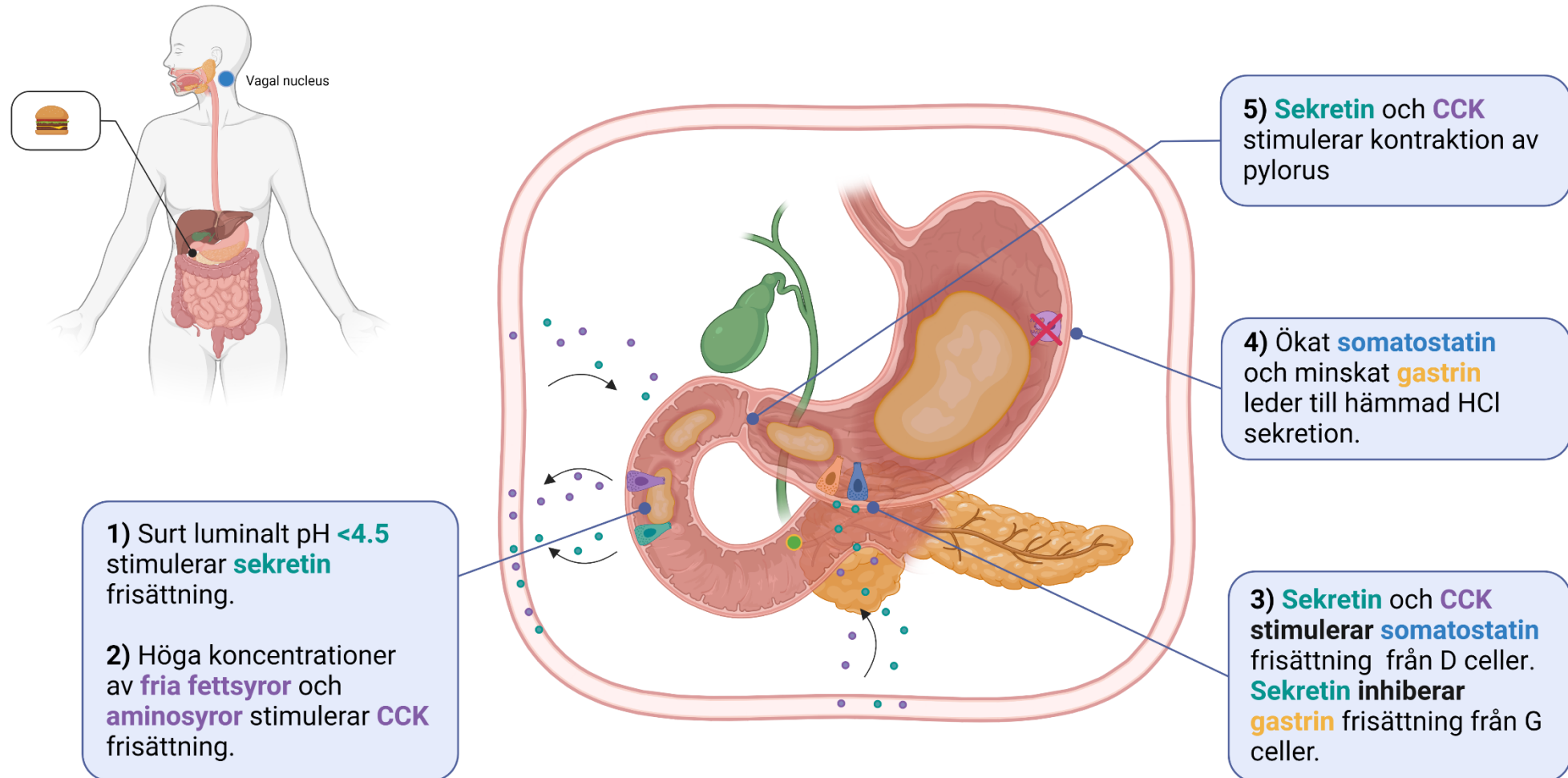
Magsäckens roll i nedbrytningsprocessen

Gastriska fasen

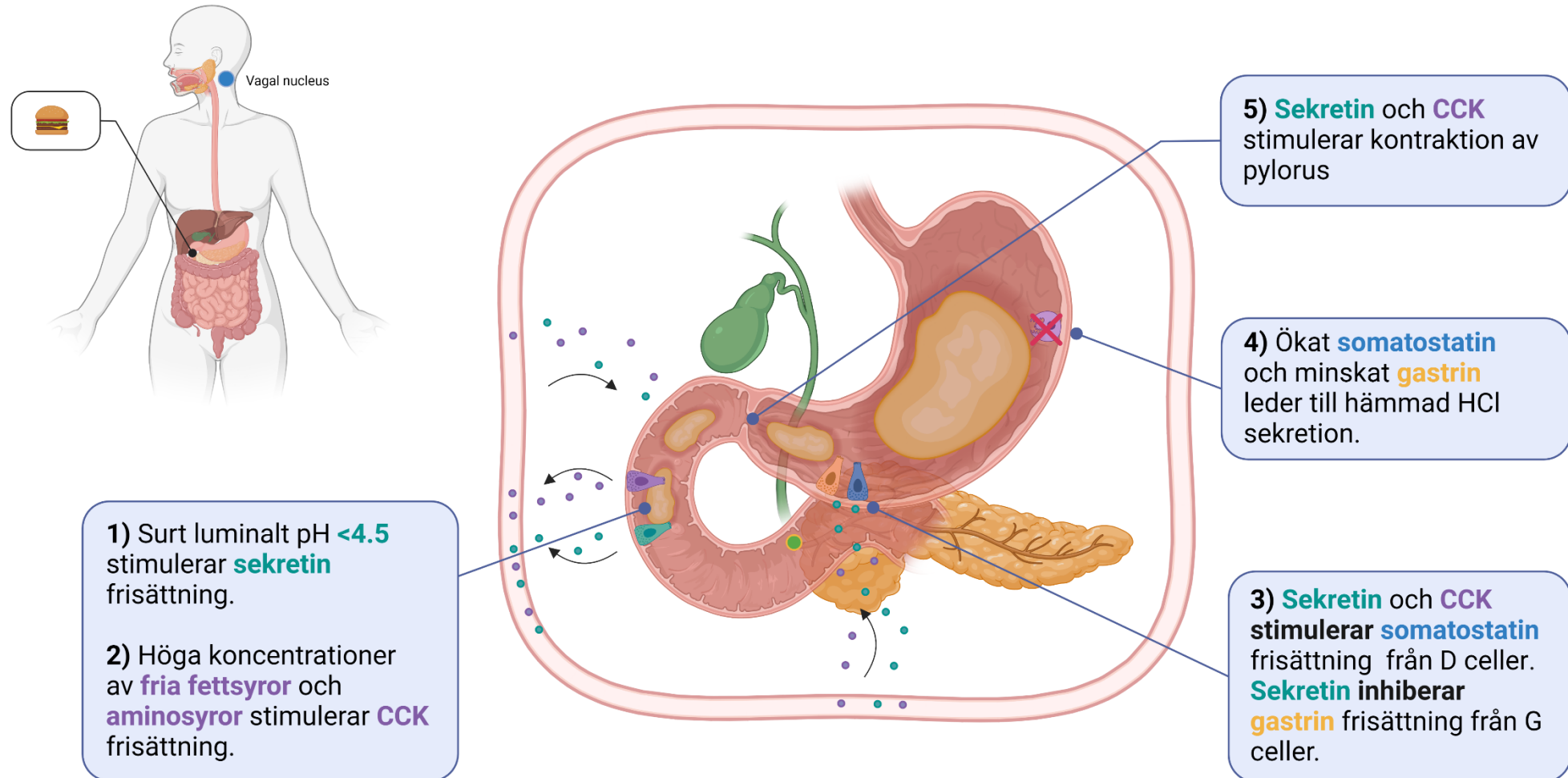
Magsäckens roll i nedbrytningsprocessen

Intestinala fasen

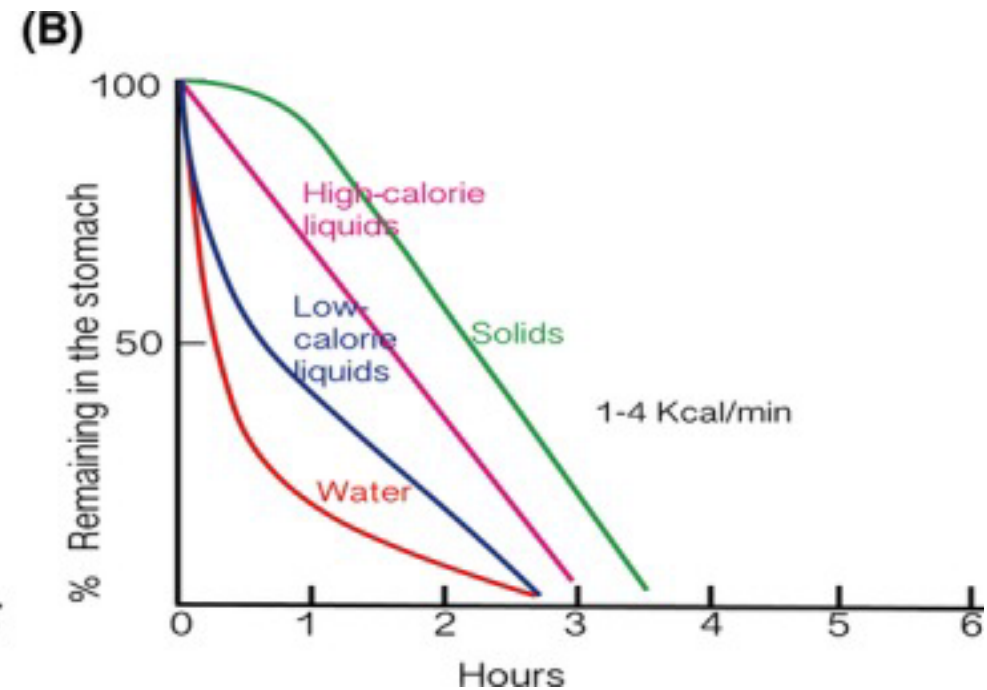
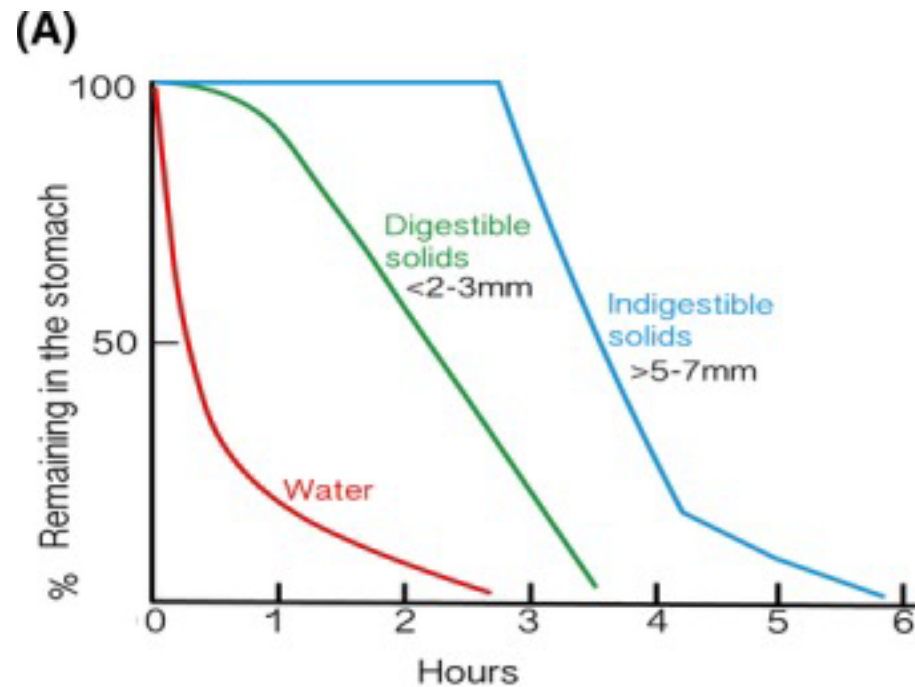
Magsäckens roll i nedbrytningsprocessen

Intestinala fasen

Motorik

Tömningshastighet

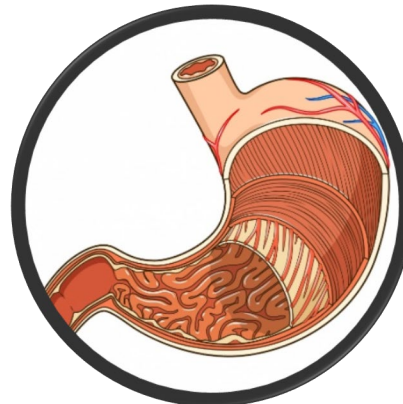

Reglering av nedbrytningsprocessen

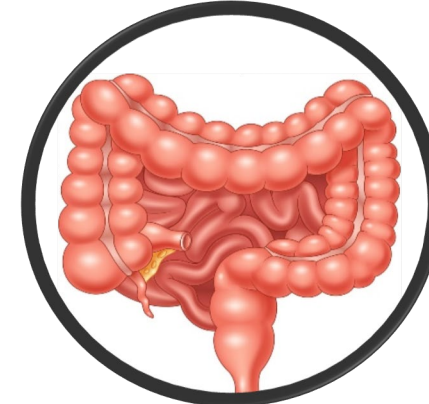
Magsäcken

Kefala fasen

Gastriska fasen

Intestinala fasen

Aktivering av vagus leder till relaxation av fundus och aktivering av syra och enzymfrisättning redan innan maten nått magsäcken. Neuronalt reglerat

Reglering av nedbrytningsprocessen

Magsäcken

Distension av magsäcken aktiverar vago-vagalreflexer och ENS. Fortsatt HCl och enzymsekretion. Aktivering av blandningsmotorik. Nedbrytningsprodukter (aminosyror och peptider) aktiverar gastrin frisättning som i sin tur stimulerar HCl och pepsin sekretion.

Reglering av nedbrytningsprocessen

Magsäcken

Tömning av magsäcksinnehållet ut i duodenum aktiverar hormonella, parakrina och neuronalasignaler. Resulterar i relaxation av fundus, kontraktion av pylorus och hämning av HCl och enzymsekretion. Lågt duodenalt pH och hög koncentration fria fettsyror hämmar magsäcken via CCK och sekretin.

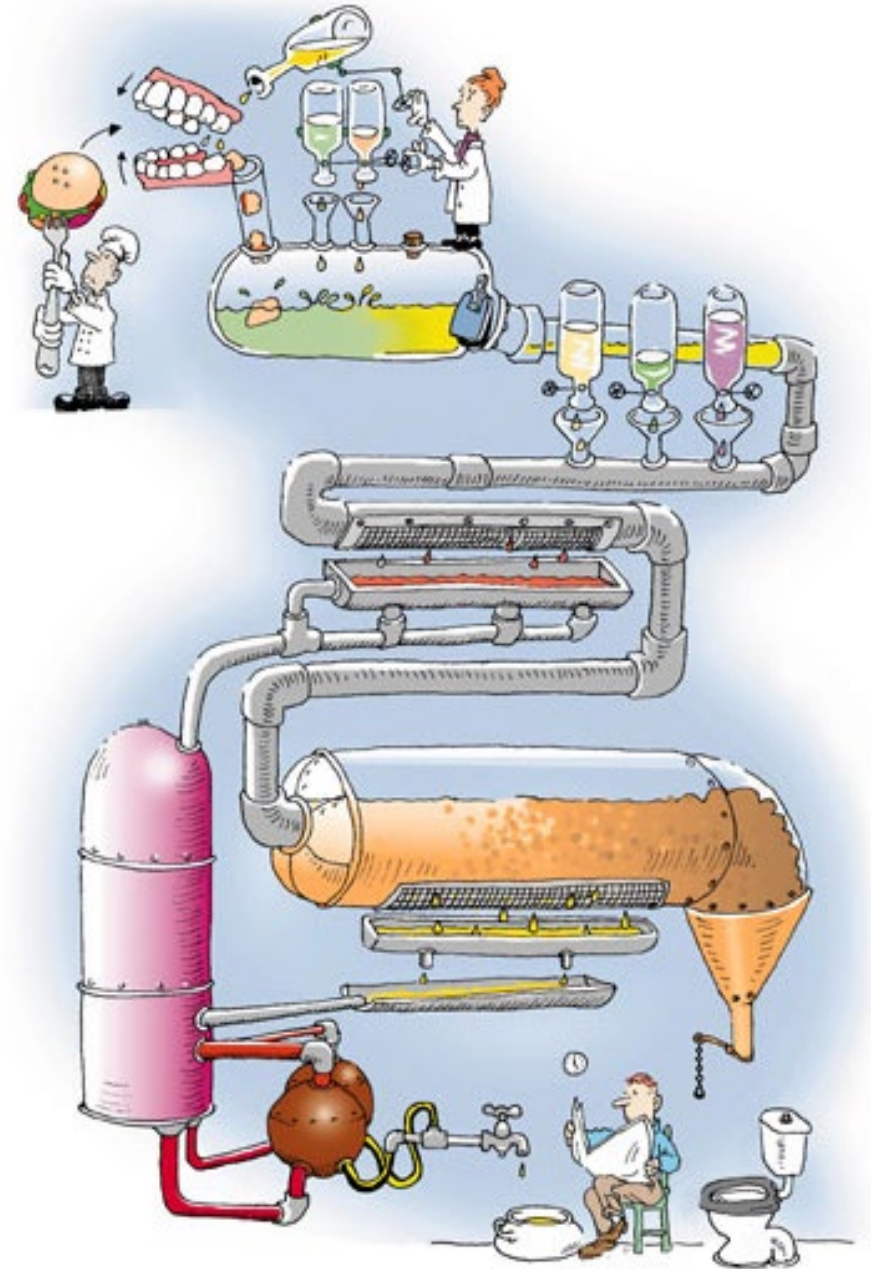
Reglering av nedbrytningsprocessen II

Jenny Gustafsson, Forskare

Institutionen för Neurovetenskap och Fysiologi
Sahlgrenska akademien
Epost: jenny.gustafsson@gu.se

UNIVERSITY OF GOTHENBURG

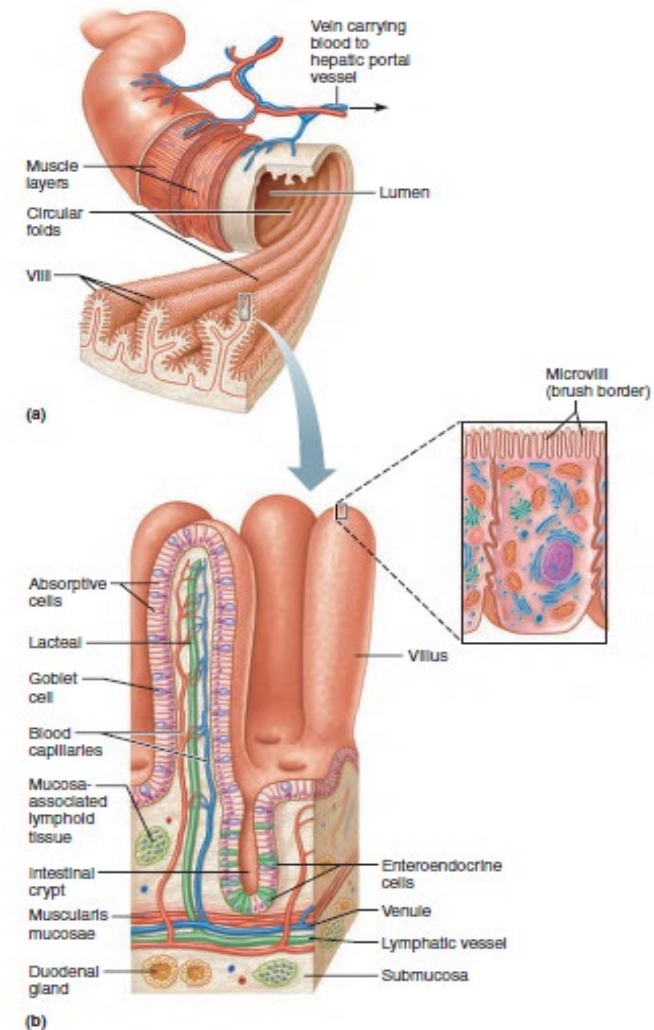
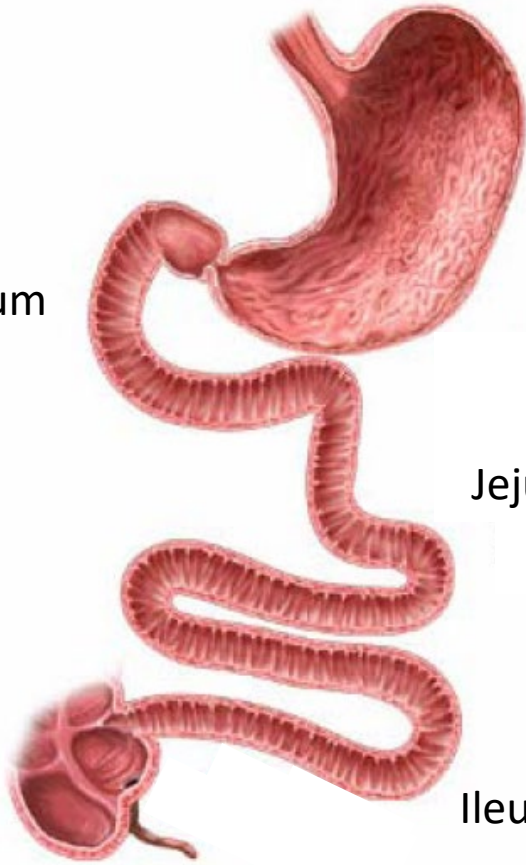

Tunntarmen

Duodenum

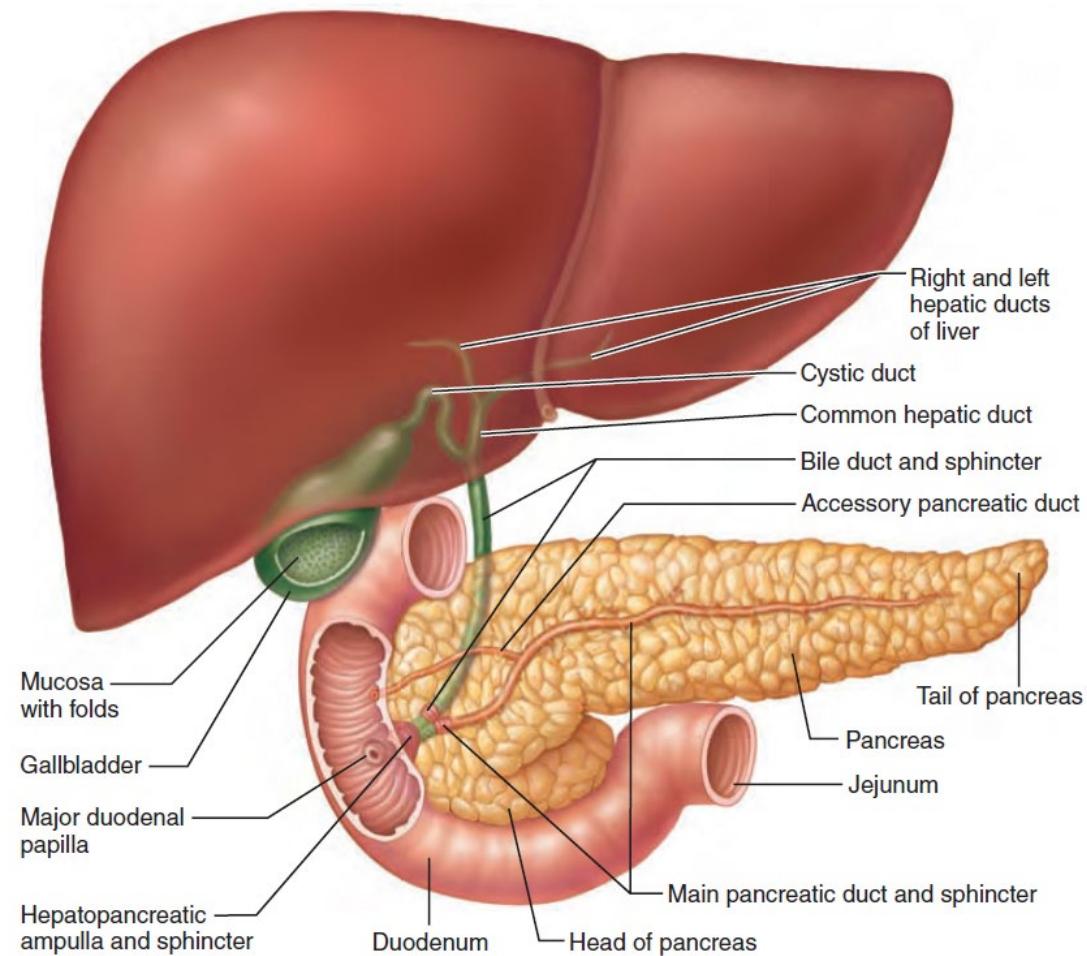
Jejunum

Ileum

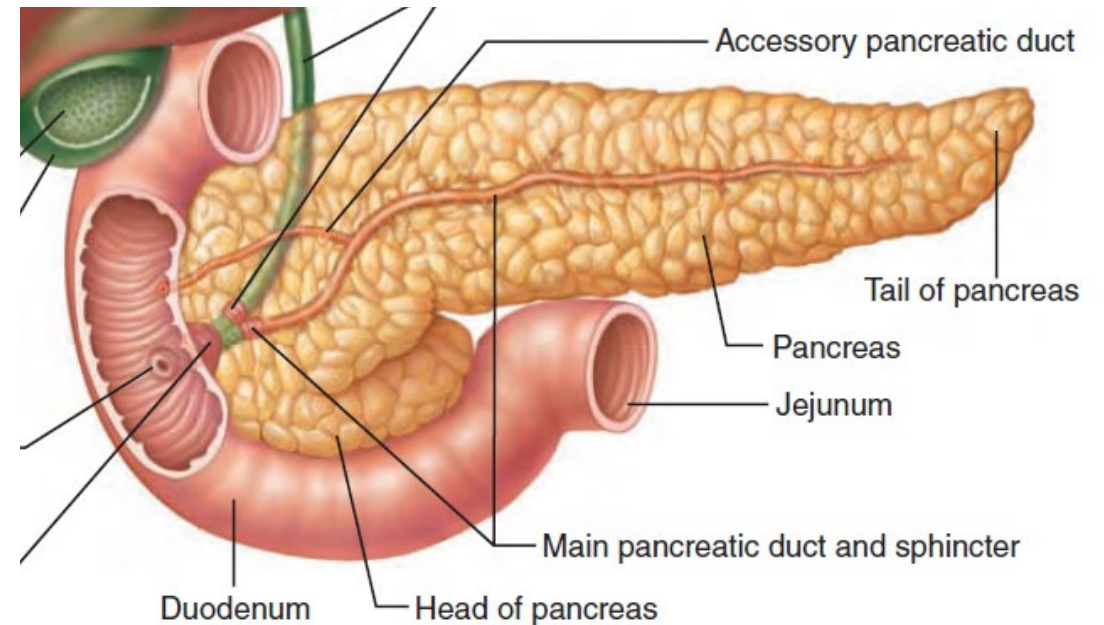
I tunntarmen fortsätter den mekaniska och kemiska nedbrytningen av födan. Absorption av kolhydrater, protein, fett, vitaminer, joner och vatten.

Tunntarmen koordinerar nedbrytningsprocessen via hormonell reglering av pankreas, levern och gallblåsan

Exokrina pankreas

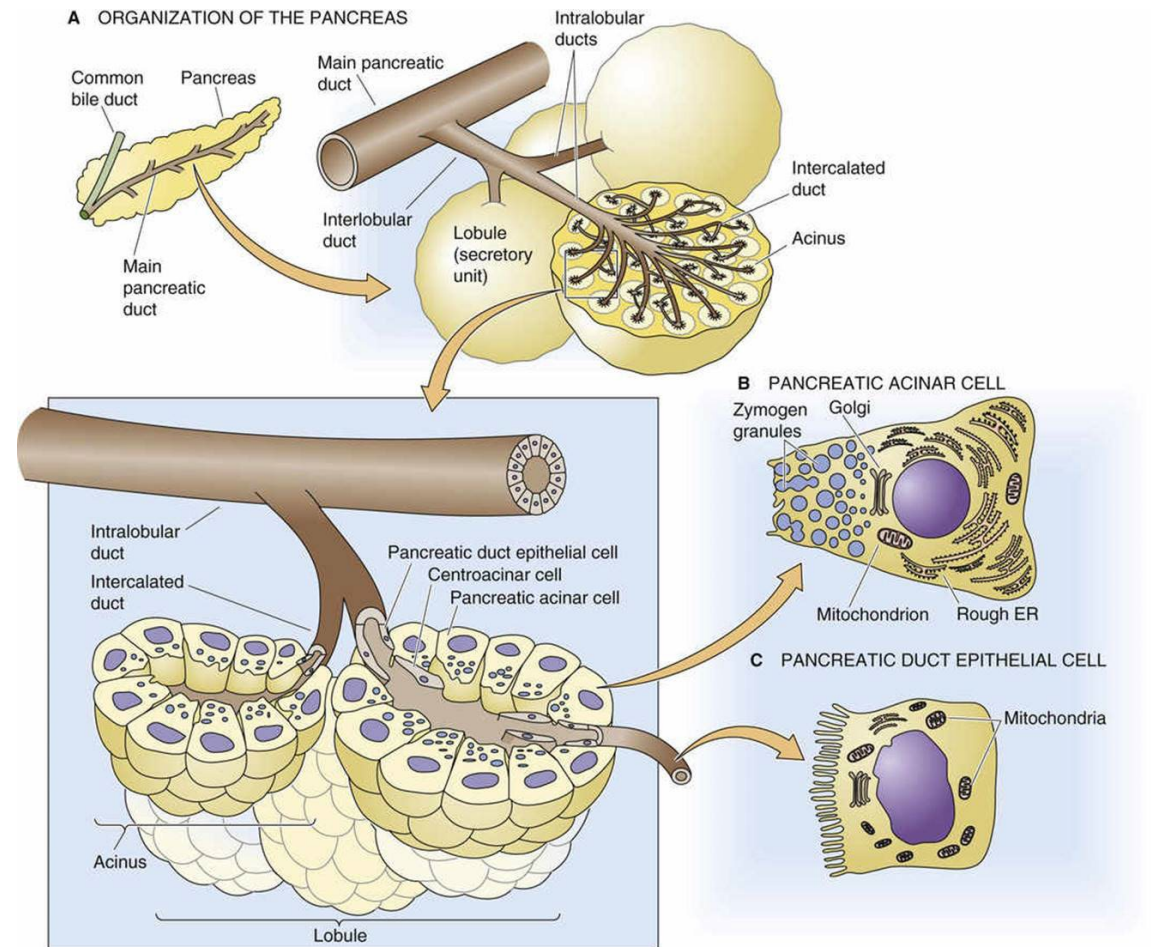
- Producerar och frisätter digestionsenzymer och en bikarbonatrik vätska
- Nervös reglering via vagus (Ach och VIP)
- Hormonell reglering via **sekretin** som aktiverar frisättning av **bikarbonat** från körtelceller och **kolecystokinin (CCK)** som aktiverar frisättning av **enzymer** från acinarceller.

Primär funktion i magtarmkanalen: Leverera enzymer för spjälkning av tarminnehållet. Frisätter stora mängder bikarbonat som neutraliserar det sura tarminnehållet så att enzymerna kan fungera optimalt.

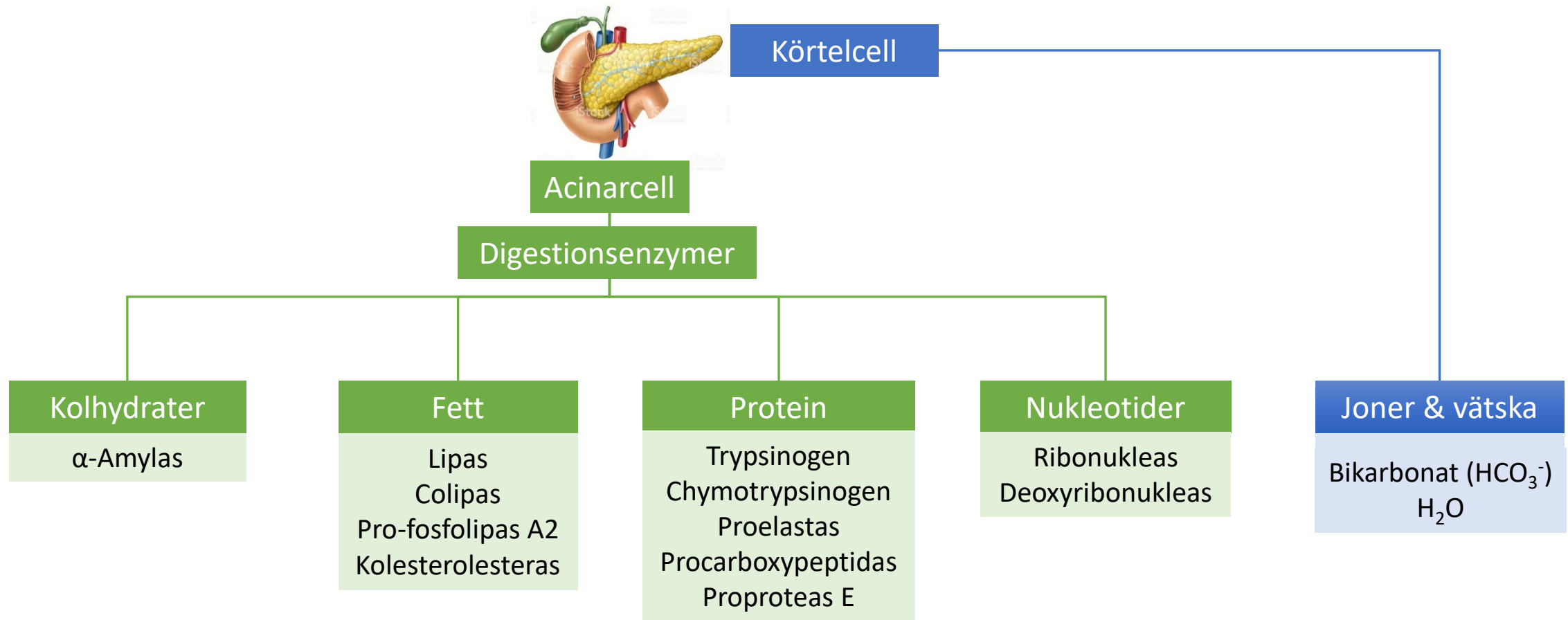
Exokrina pankreas

- Producerar och frisätter digestionsenzymer och en bikarbonatrik vätska
- Nervös reglering via vagus (Ach och VIP)
- Hormonell reglering via **sekretin** som aktiverar frisättning av **bikarbonat** från körtelceller och **kolecystokinin (CCK)** som aktiverar frisättning av **enzymer** från acinarceller.

Primär funktion i magtarmkanalen: Leverera enzymer för spjälkning av tarminnehållet. Frisätter stora mängder bikarbonat som neutraliserar det sura tarminnehållet så att enzymerna kan fungera optimalt.

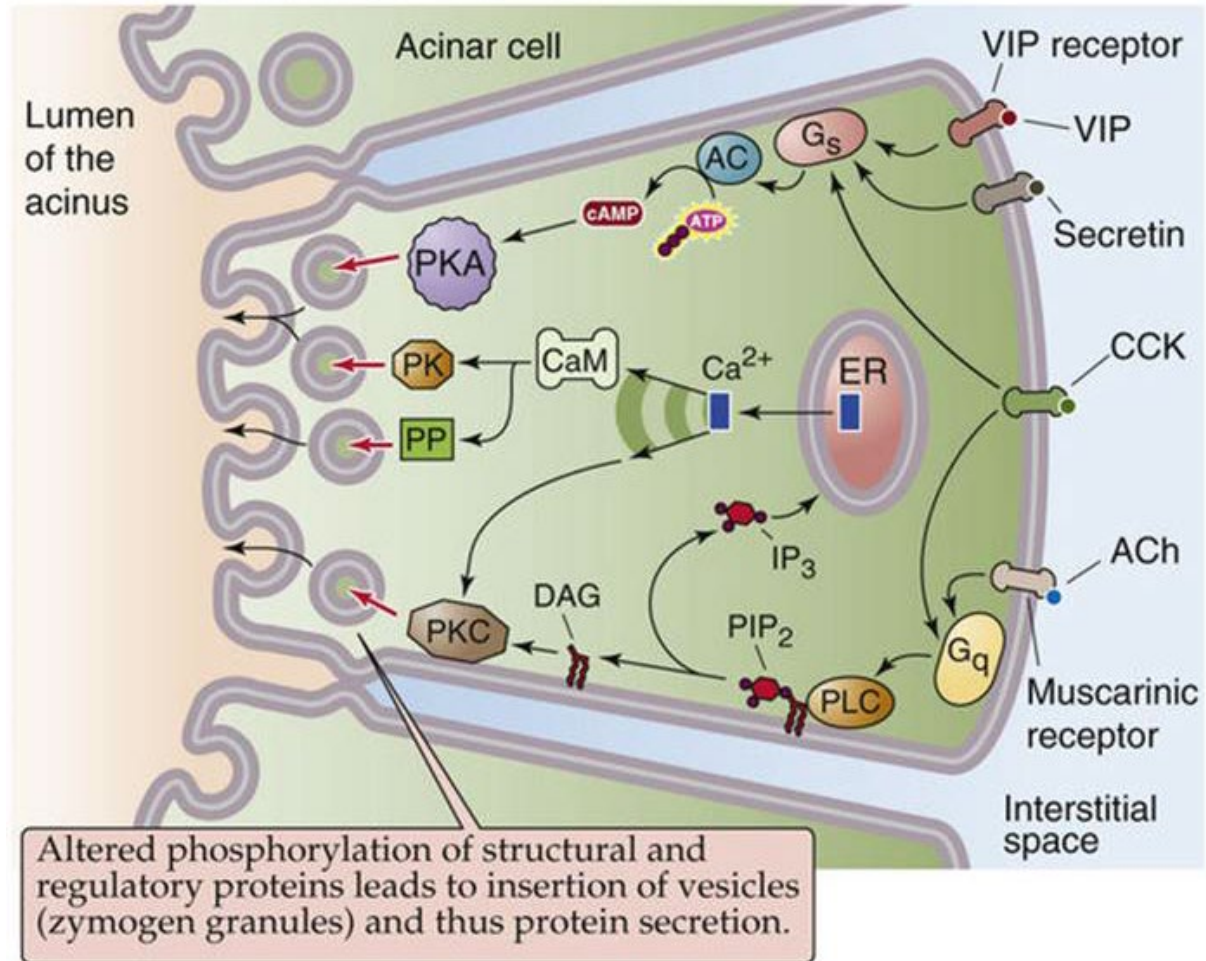
Exokrina pankreas

Pankreasenzymerna är aktiva i **neutralt pH**. Bikarbonaten neutraliserar tarminnehållet så att enzymerna kan fungera optimalt.

Enzymsekretion

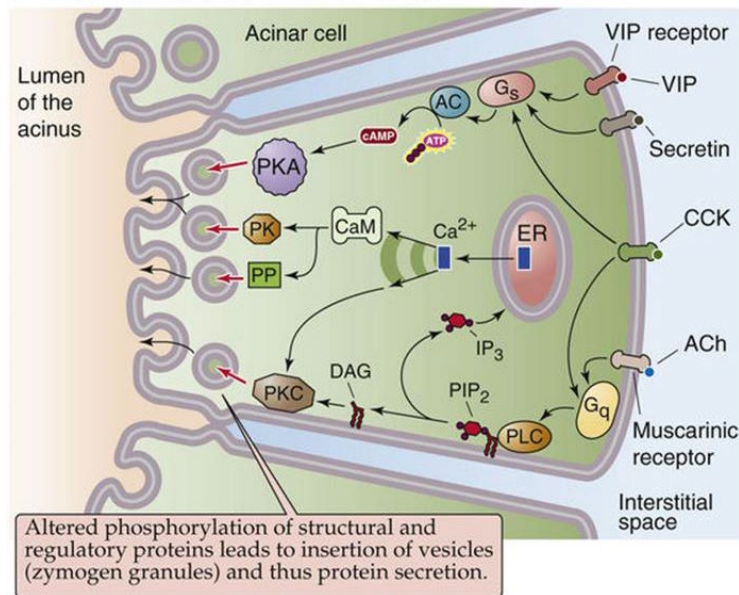
Acinar cell

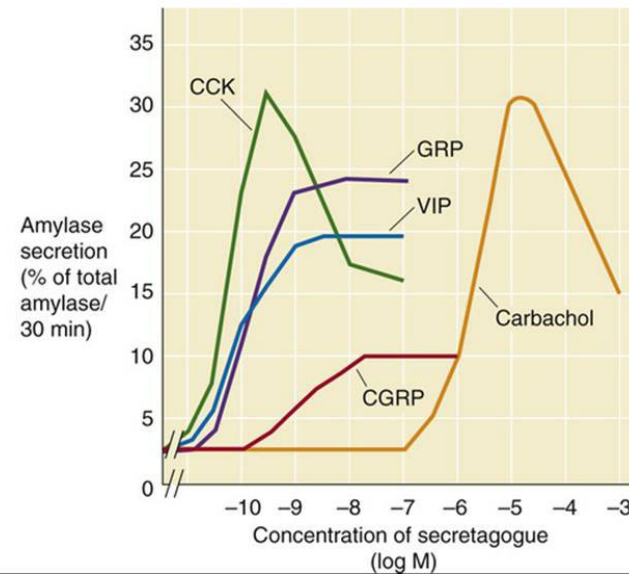
Neuronalreglering via ACh och VIP. Hormonell reglering via sekretin och CCK.

Enzymsekretion

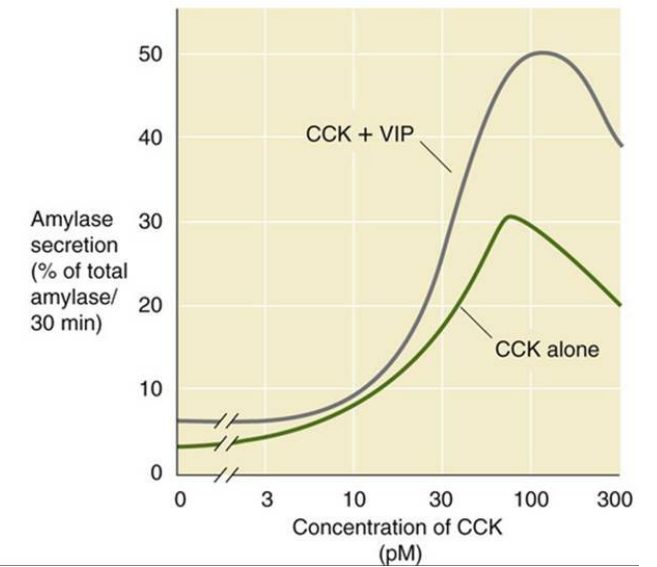
Acinarcell

A PANCREATIC SECRETAGOGUES

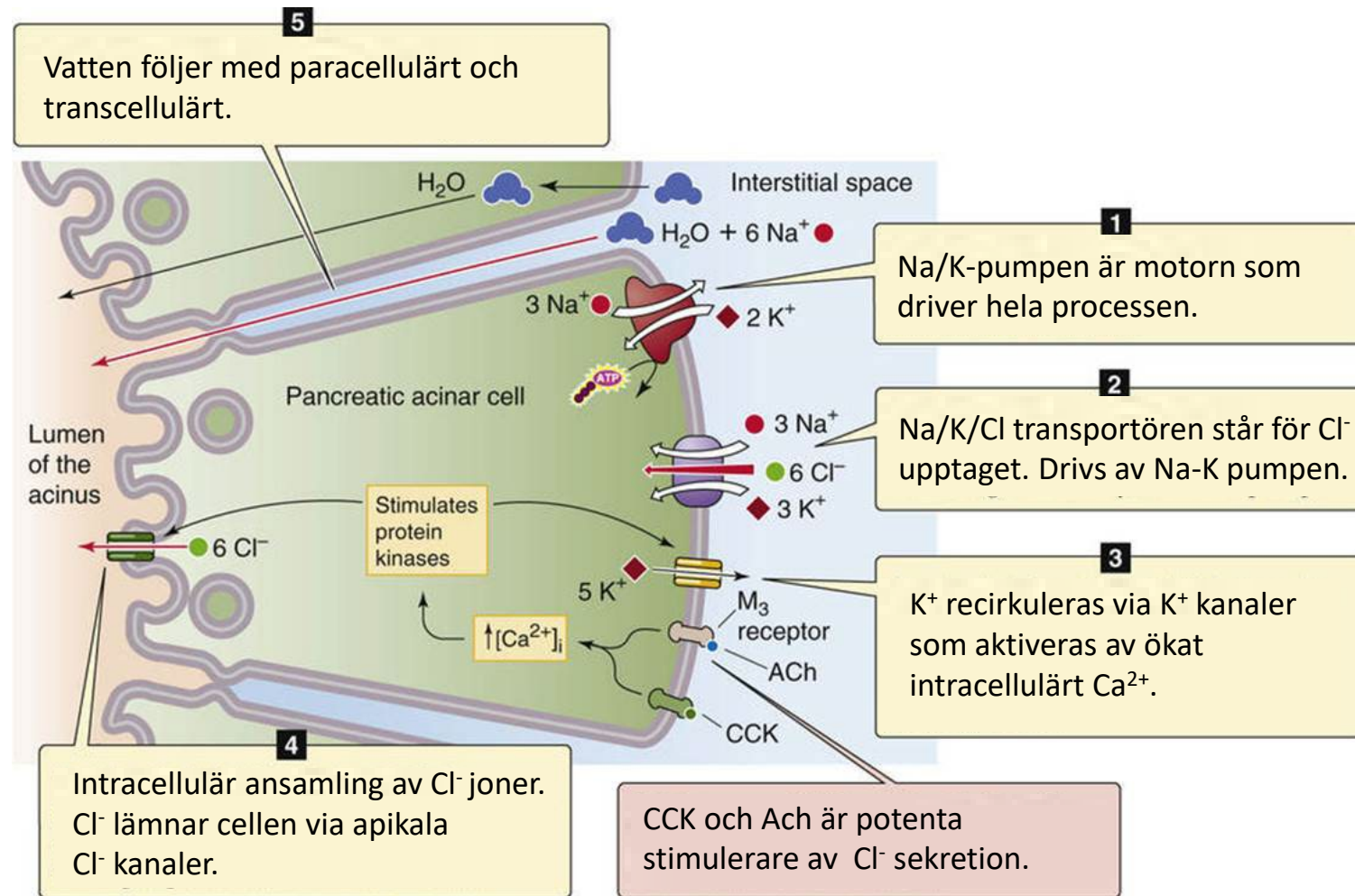
B POTENTIATED SECRETAGOGUE RESPONSE

Additiv och viss synergistisk effekt av att kombinera cAMP & Ca²⁺ signalering. CCK och sekretin kan tillsammans tömma hela acinarcellen på sitt enzyminnehåll.

Vätskesekretion

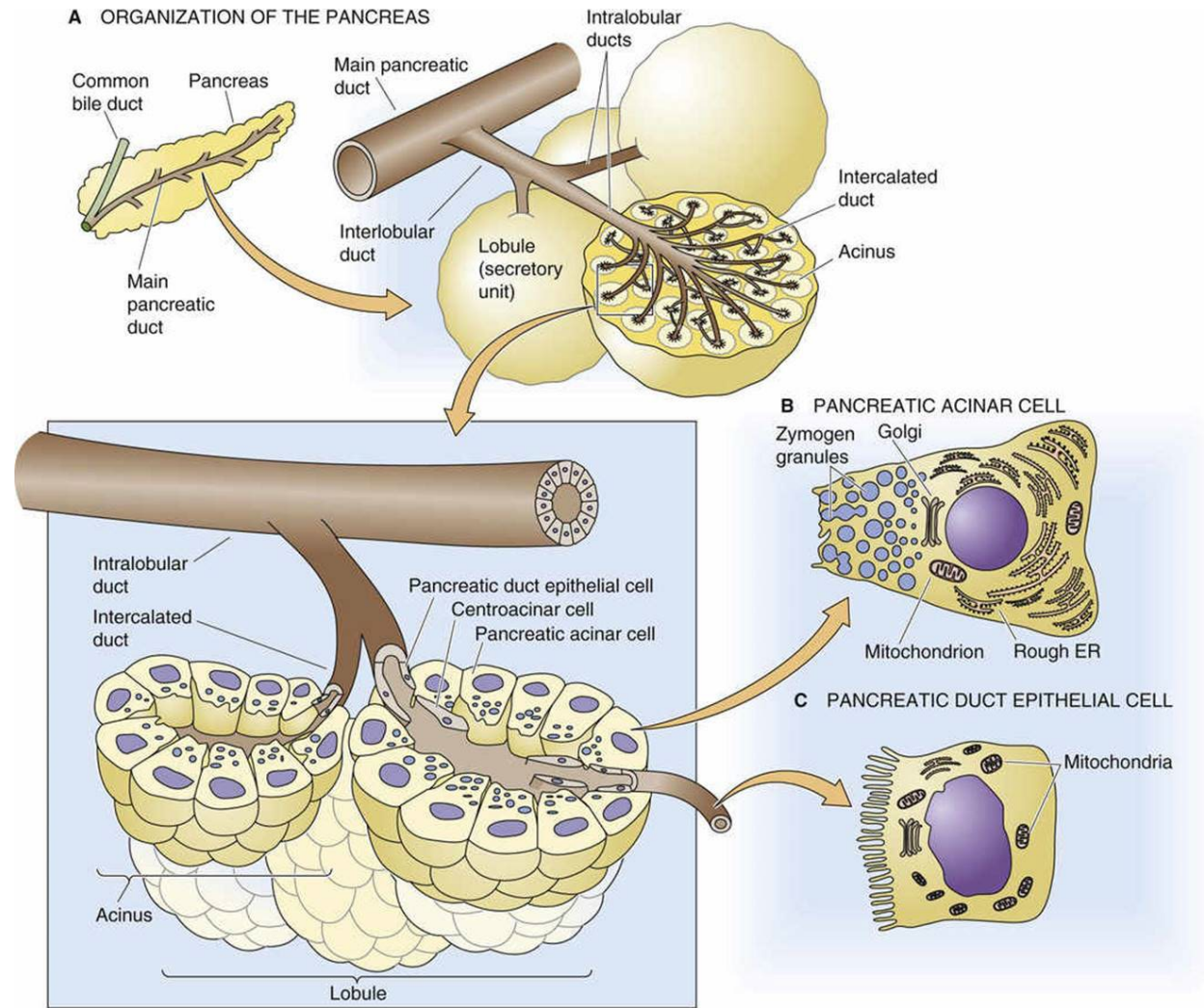
Acinarcell

Paralell sekretion av enzymer och vätska ser till att enzymerna transporteras ut i körtelgångarna. Kloridsekretion driver vätskesekretion

Vätskesekretion

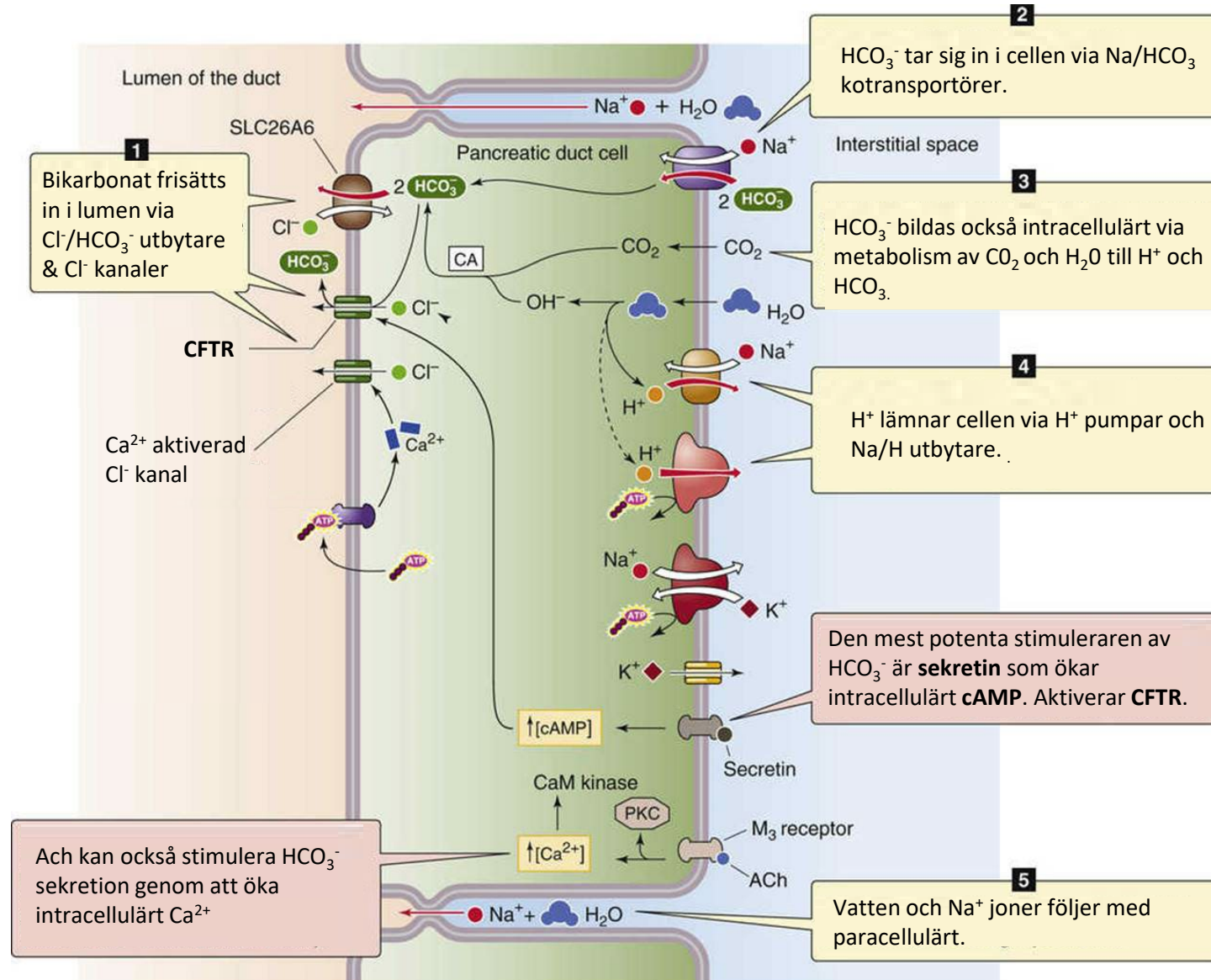
Acinarcell

Parallell sekretion av enzymer och vätska ser till att enzymerna transporteras ut i körtelgångarna. Kloridsekretionen driver vätskesekretionen genom att bygga upp ett osmotiskt tryck.

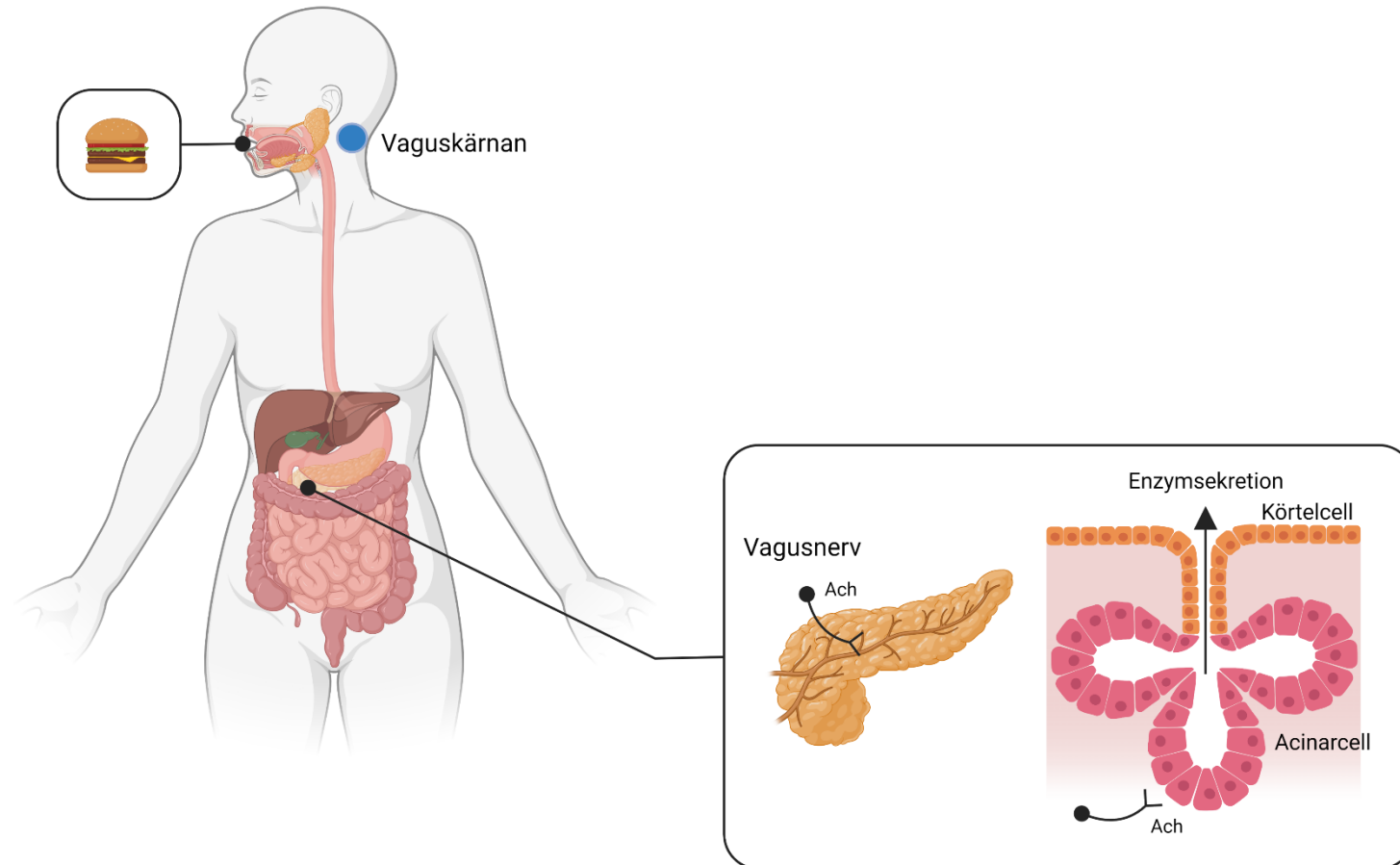
Bikarbonatsekretion

Körtelcell

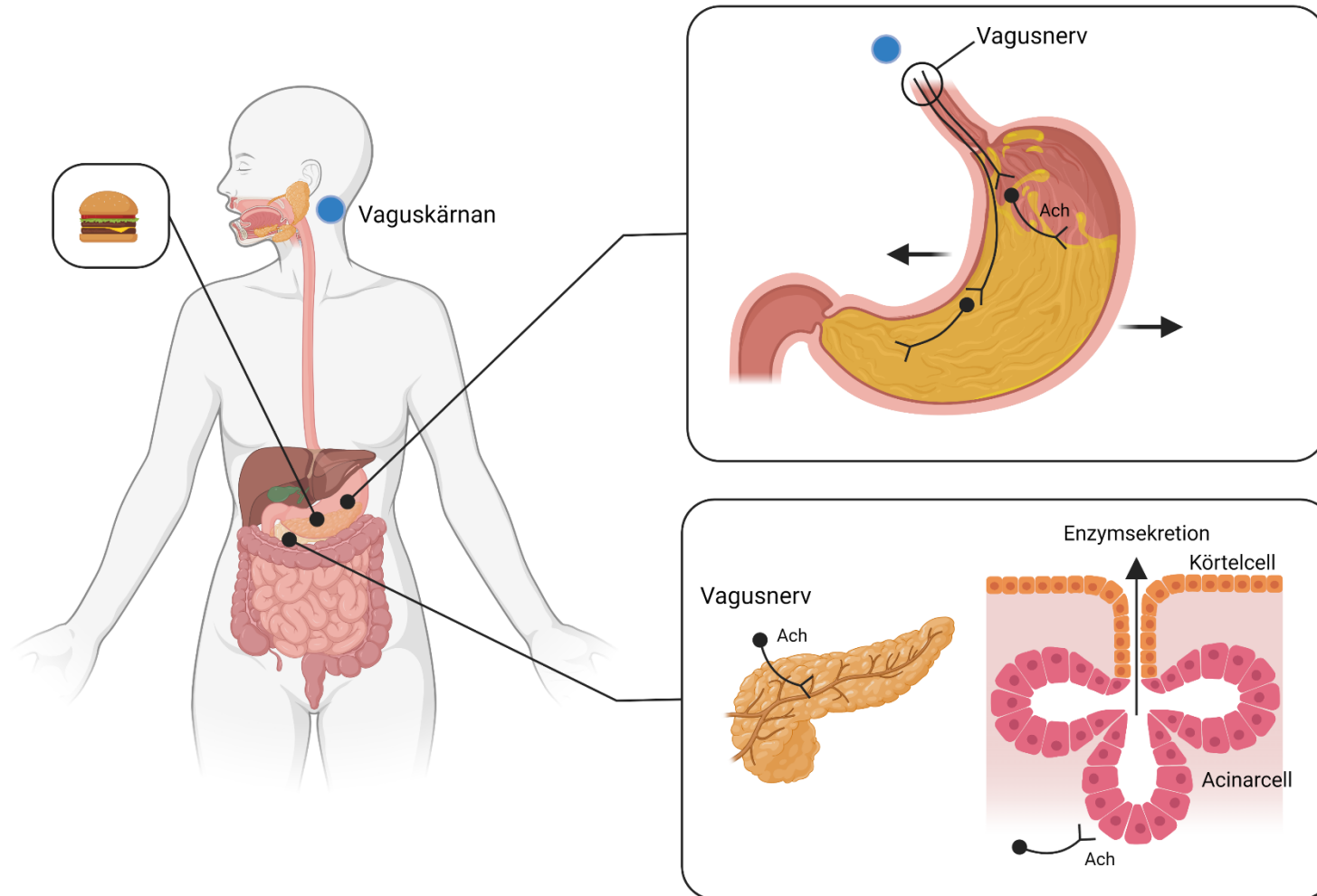
Pankreas roll i nedbrytningsprocessen

Kefalafasen

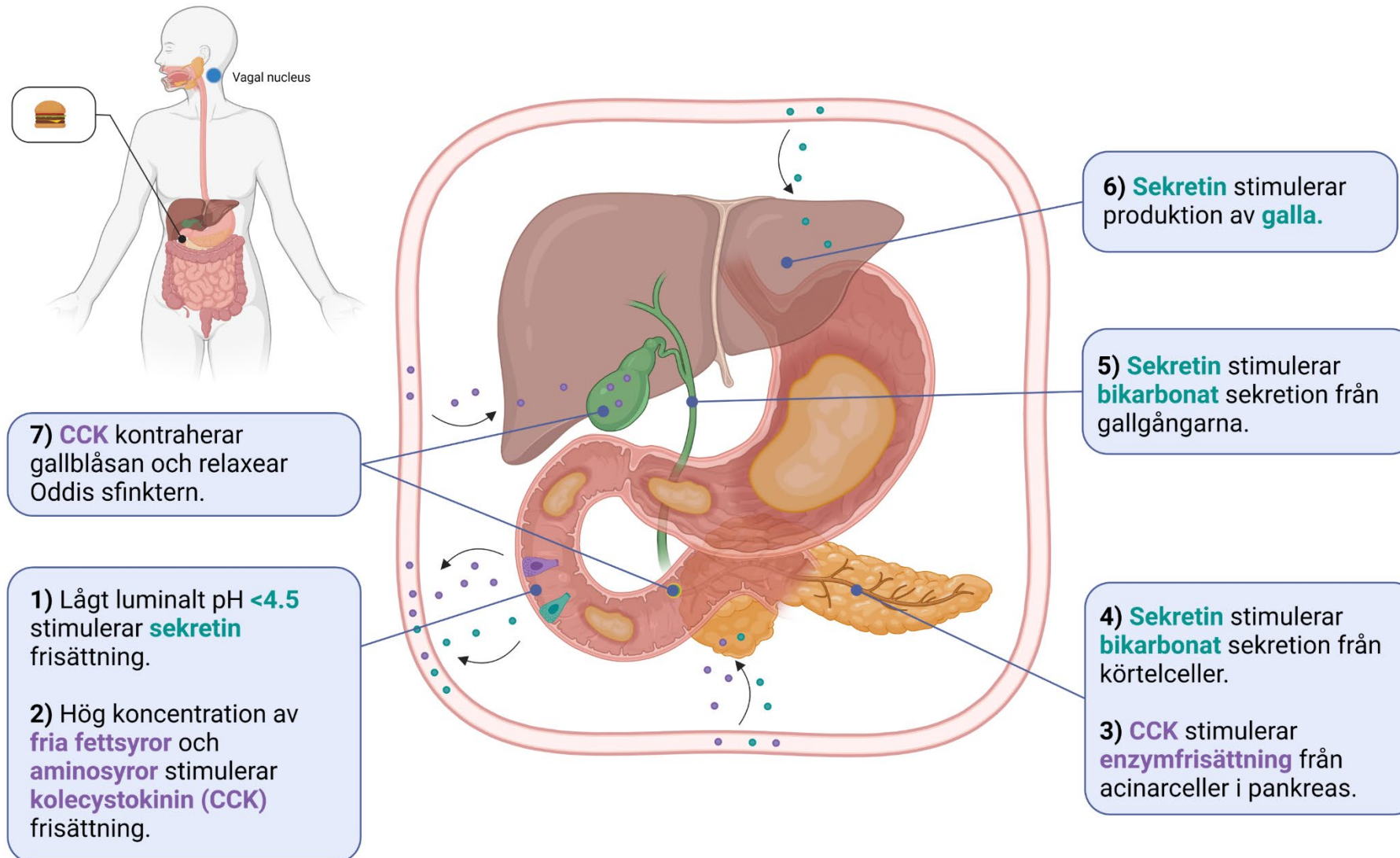
Pankreas roll i nedbrytningsprocessen

Gastriskafasen

Pankreas, levern och gallblåsans roll i nedbrytningsprocessen

Intestinalafasen

Reglering av nedbrytningsprocessen

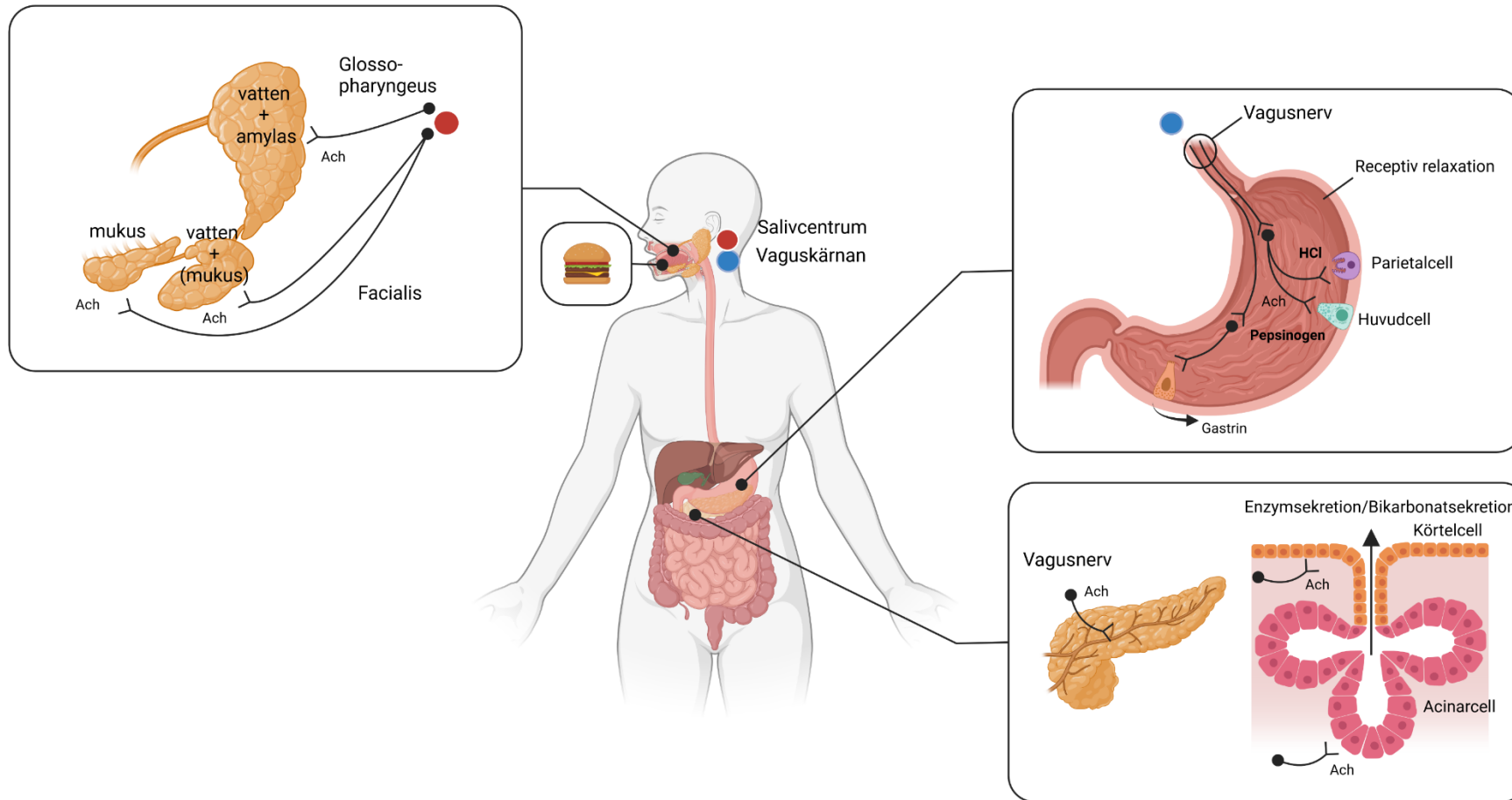
Tunntarmen

- “Ileal break”: Höga koncentrationer av näringsämnen i ileum (främst fett men även kolhydrater och protein) hämmar mer proximala delar av magtarmkanalen.
- Enteroendokrinaceller i ileum känner av tarminnehållet och frisätter **peptid YY** och **GLP-1** ut i cirkulationen.
- Hämning av magsäckssekretion, magsäckstömning, pankreassekretion och den propagerande tarmmotoriken (peristaltik).
- Aktivering av blandningsmotorik i tunntarmen (segmentation).
- Effektiviserar nedbrytnings och upptagsprocessen genom att öka tiden för hur länge maten hålls i magtarmkanalen.
- “Colonic break”: PYY, (GLP-1)
- “Jejunal break” : PYY, GLP-1
- “Duodenal break”: Sekretin, CCK

Reglering av nedbrytningsprocessen

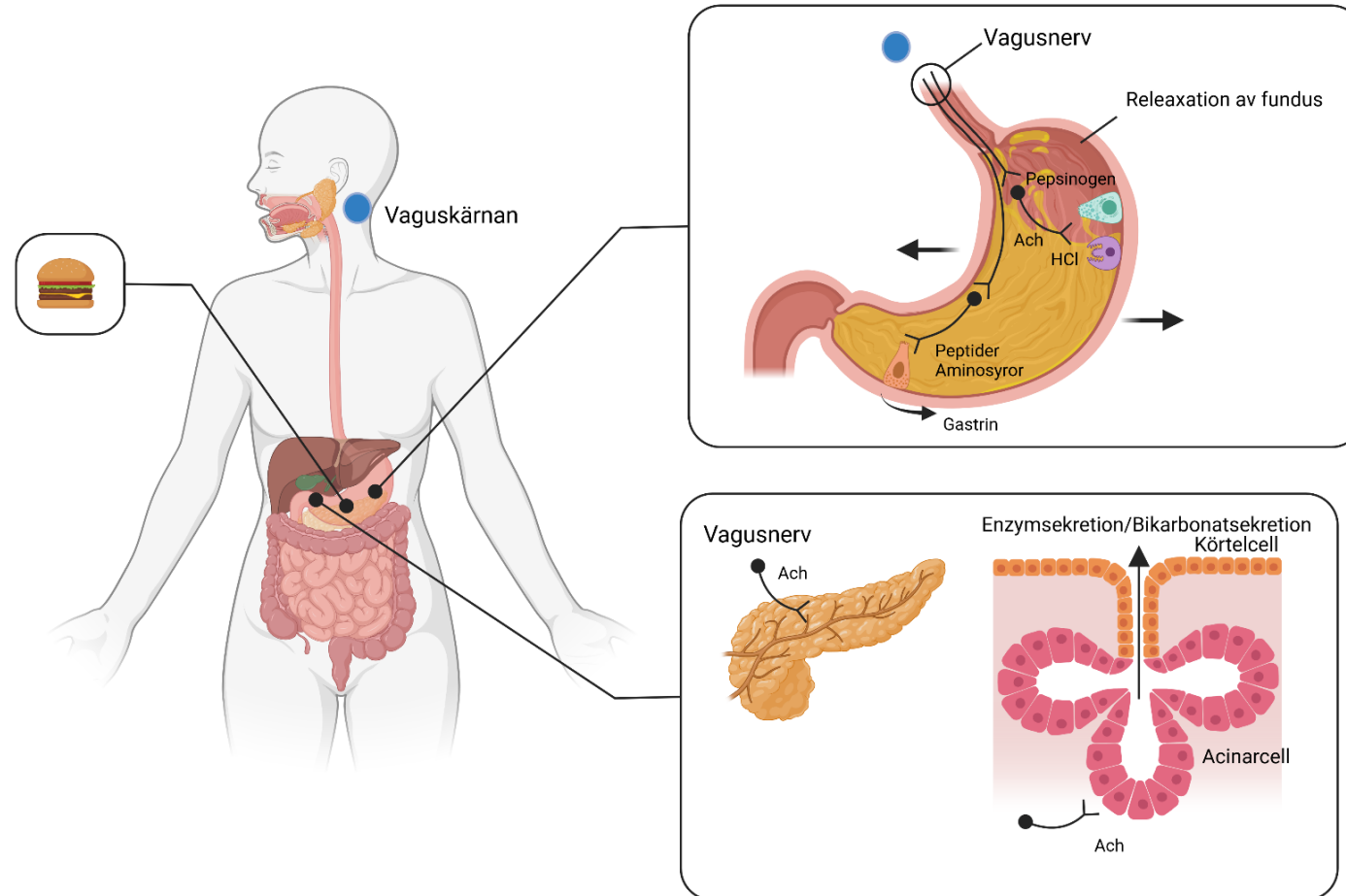
Kefala fasen

Stimuleras av **smak, lukt** och **tuggning**.

Reglering av nedbrytningsprocessen

Gastriska fasen

Reglering av nedbrytningsprocessen

Intestinala fasen

